

STŘEDOŠKOLSKÁ ODBORNÁ ČINNOST

OBOR SOČ: 15 TEORIE KULTURY, UMĚNÍ a
UMĚLECKÉ TVORBY

Výstava práce a kultury a díla
Masarykova ve Valašském Meziříčí
roku 1935

Kateřina Příhodová

Vedoucí práce: Mgr. Alžběta Zetková

Konzultant: Mgr. Zdeněk Pomkla

GYMNÁZIUM FRANTIŠKA PALACKÉHO VALAŠSKÉ MEZIŘÍČÍ

2015

Zlínský kraj

Poděkování

Tato práce by nevznikla bez podpory, odborných rad a pomoci mnoha lidí, kterým bych chtěla touto cestou poděkovat, protože si jejich pomoci moc vážím. Díky patří především paní profesorce Mgr. Alžbětě Zetkové za odborné vedení mé práce a její užitečné rady, a také panu archiváři Mgr. Zdeňku Pomklovi. Velice děkuji také panu řediteli SOkA Vsetín PhDr. Tomáši Baletkovi, PhD, který mi umožnil nahlédnout do zatím nezpracovaného a tudíž badatelsky normálně nepřístupného materiálu o výstavě.

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem svou práci SOČ vypracovala samostatně a použila jsem pouze podklady uvedené v seznamu vloženém v práci SOČ.

Prohlašuji, že tištěná verze a elektronická verze soutěžní práce SOČ jsou stejné.

Nemám závažný důvod proti zpřístupnění této práce v souladu se zákonem č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) v platném znění.

Ve Valašském Meziříčí dne.....

podpis.....

Anotace

Tato práce přináší pohled na významnou událost v historii našeho města - Výstavu práce a kultury, která se konala ve Valašském Meziříčí před 80 lety od 23. 6. do 28. 7. 1935 a představila veřejnosti průmyslové podnikání, živnosti, výtvarné umění, architekturu i užité umění a historii Valašského Meziříčí, a také regionální školství a folklór na Valašsku. Součástí projektu byla výstava Masaryk a Valašsko a výstava Masarykova díla. Práce stručně nastiňuje poměry ve Valašském Meziříčí v roce 1935, popisuje vznik myšlenky uspořádat výstavu a její velice náročnou přípravu. Dokumentuje i doprovodné akce a návštěvy významných osobností z politického, kulturního i podnikatelského prostředí. V závěru se zamýšlí nad tím, jaký přínos měla akce pro zdejší region.

Při práci jsem čerpala z odborné literatury a archivních zdrojů ze Státního okresního archivu ve Vsetíně, kde mi bylo umožněno pracovat s dosud nezpracovaným fondem Výstavní výbor výstavy 550 let města Valašské Meziříčí.

Annotation

This seminar paper offers an overview of an important event in the history of our town - The exhibition of labour and culture which was held in Valašské Meziříčí 80 years ago, from 23 June to 28 July 1935. The public was presented with industrial undertaking, crafts, arts, architecture, applied arts and history of Valašské Meziříčí as well as local educational system and folklore in Wallachia. The project consisted of the exhibition *Masaryk and Wallachia* and the exhibition *Masaryk's Work*. The seminar paper briefly outlines the conditions in Valašské Meziříčí in 1935, it describes the birth of the idea of holding an exhibition and its very demanding preparation. It also documents its accompanying events and visits of important personalities from the sphere of culture, politics and business. The conclusion muses over the contribution of this event to this region.

In writing the seminar paper I drew information from reference literature and sources from the State District Archive in Vsetín where I was allowed to work with so far unused resources of the exhibition.

Obsah

Úvod	8
1 Události v Československu roku 1935	10
1.1 Politická situace v ČSR	10
1.2 Masaryk a volba prezidenta	10
2 Valašské Meziříčí před rokem 1935	11
2.1 Spojení Valašského Meziříčí a Krásna, rozvoj průmyslu	11
2.2 Náboženský a kulturní život, významné školy	12
2.3 Politická situace ve třicátých letech	14
3 Myšlenka vzniku Výstavy práce a kultury	15
3.1 Organizace	16
3.1.1 Odbor musejní a národopisný	16
3.1.2 Odbor výtvarný	21
3.1.3 Zábavní odbor	27
3.1.4 Odbor informačně ubytovací	29
3.1.5 Odbor školský, kulturní, sociální péče a zdravotnictví	29
3.1.6 Živnostensko-průmyslový odbor	31
3.1.7 Ostatní odbory	32
3.2 Výstava	32
3.2.1 Areál výstavy	37
3.2.2 Výstavní řád	44
3.3 Propagace	48
3.4 Program	50
3.4.1 Zahájení výstavy	50
3.4.2 Průběh výstavy	55
4 Závěr	62

5	Seznam literatury a pramenů.....	66
5.1	Literatura	66
5.1.1	Periodika	66
5.2	Prameny.....	67

Úvod

V předkládané práci SOČ bych ráda popsala asi nejvýznamnější kulturně společenskou událost, která se v roce 1935 odehrála ve Valašském Meziříčí. Byla to Výstava práce a kultury a díla Masarykova, která zároveň připomínala 550 let historie města. Stala se akcí, která do Valašského Meziříčí přivedla podle dobových zpráv asi 100 000 návštěvníků i významné představitele politického života první republiky. Inspirací pro napsání mé práce bylo to, že jsem se jako účastnice Dějepisné soutěže gymnázií v roce 2014 podrobněji seznámila s historií první republiky a zajímalo mne, jak vypadalo toto období ve Valašském Meziříčí. V rámci výuky jsem s dějepisným seminářem navštívila Státní okresní archiv Vsetín, kde se mi dostala do rukou série fotografií z této výstavy. Zaujalo mne, že Valašské Meziříčí navštívil tehdejší předseda vlády Jan Malypetr a začala jsem být zvědavá, jaká akce se vlastně v nepříliš velkém okresním městě na východní Moravě odehrála. Po prolistování katalogu výstavy jsem byla překvapena například tím, že v rámci výtvarné části vystavovala v našem městě celá řada dnes velmi ceněných malířů jako Josef Čapek, Emil Filla, Václav Špála, Jan Zrzavý a další. Rozhodla jsem se, že se se pokusím téma zpracovat v rámci SOČ.

Začala jsem vyhledávat materiál ve Státním okresním archivu Vsetín. Hledala jsem v Kronice města Valašského Meziříčí, prošla jsem fondy Okresní úřad Valašského Meziříčí a Archiv města Valašské Meziříčí. Při tomto hledání jsem zjistila, že se zde nachází samostatný fond Výstavní výbor výstavy 550 let města Valašské Meziříčí. Ačkoliv se jedná o nezpracovaný, tedy badatelsky zatím nepřístupný fond, umožnil mi ředitel Státního okresního archivu Vsetín PhDr. Tomáš Baletka, PhD., s tímto materiálem pracovat vzhledem k dlouholeté spolupráci mezi Gymnáziem Františka Palackého Valašské Meziříčí a SOkA Vsetín. I když se dokumentů z činnosti výstavního výboru nedochovalo mnoho, podle počítání archivářů asi 70 cm, objevila jsem celou řadu zajímavých materiálů. Ve fondu se nacházejí knihy zápisů ze schůzí výstavních výborů, přihlášky vystavovatelů, korespondence s podnikateli, prosby o zápůjčky dokumentů souvisejících s výstavou o Tomáši Garrigue Masarykovi, dokumentace k propagaci výstavy, korespondence s řadou osobností a institucí, které

byly požádány o záštitu nad výstavou, i doklady o rozmanitém doprovodném programu. Velmi zajímavou součástí fondu jsou i plakáty k doprovodným akcím a ručně malovaný plán areálu výstavy o rozměrech asi 3x2m. Dalším důležitým zjištěním bylo to, že se v SOkA Vsetín nachází pozůstalost jednoho z hlavních organizátorů výstavy meziříčského advokáta JUDr. Jaroslava Dorazila, jejíž součástí je i album s fotografiemi z průběhu výstavy a významných vládních návštěv. Samozřejmě jsem prošla také místní tisk, katolické Noviny zpod Radhoště a hlavně noviny Lubina, jejichž šéfredaktor František Kovář byl jednatelem užšího pracovního výboru výstavy. Dále jsem se pokusila s pomocí internetu najít zmínky o výstavě v celostátním tisku v rámci projektu Kramerius¹ a zjistila jsem, že mimo prostory státních knihoven je on-line možno nahlédnout pouze do Národní politiky.² I v těchto novinách byl publikován rozsáhlý článek o zahájení výstavy i s fotografiemi významných budov ve městě. Doufala jsem, že by také mohlo být možné dohledat filmový nebo zvukový záznam z celé akce, a proto jsem oslovila Národní filmový archiv v Praze³ a Archiv českého rozhlasu,⁴ dosud jsem však neobdržela odpověď. V rámci průzkumu areálu, v němž se výstava uskutečnila, jsem se pokusila zjistit, zda nežije ještě některý z pamětníků výstavy, ale ani v tomto případě jsem nebyla úspěšná.

Ve své práci jsem si položila otázku, kdo a proč výstavu organizoval, kde a jak se odehrála. Také mě zajímaly osobnosti, které patřily k organizátorům akce nebo poskytly ze své pozice výstavě záštitu. Chtěla jsem se také dozvědět, jaký měla výstava dopad na hospodářský, kulturní a společenský život města.

¹ NKP Kramerius: <http://kramerius.nkp.cz>

² Nedělní zábavná a poučná příloha Národní politiky, číslo 172., 23. června 1935, str. 1-4

³ Národní filmový archiv, Malešická 12, 130 00 Praha 3

⁴ Český rozhlas, odbor archivních a programových fondů, Římská 13, 120 99 Praha 2

1 Události v Československu roku 1935

1.1 Politická situace v ČSR

Na počátku roku 1935 byly vyhlášeny předčasné volby, které se měly konat v polovině měsíce května. Předsedou vlády byl v té době Jan Malypetr, který vedl vládu široké koalice.

Výsledky voleb do poslanecké sněmovny z 19. května 1935 byly zarážející. Zvítězila Sudetendeutsche Partei, jíž odevzdalo svůj hlas téměř 70 procent německých voličů. Jen díky volební matematice získali více křesel ve sněmovně agráři⁵, protože se jim jako nejsilnější československé straně přičetly hlasy stran, které neuspěly.⁶

V listopadu se stal předsedou vlády agrárník Milan Hodža. Jan Malypetr od té doby zastával funkci předsedy poslanecké sněmovny.

1.2 Masaryk a volba prezidenta

Zdravotní stav osmdesátiletého prezidenta Masaryka se v průběhu roku 1935 zhoršoval. Sám prezident uvažoval o rezignaci už v roce 1934, ale chtěl zajistit dobrou pozici pro Edvarda Beneše, kterého si představoval jako svého nástupce. Vše se komplikovalo tím, že Beneš byl členem levicové národněsocialistické strany, což se nelíbilo agrárikům, spíše pravicovému proudu. O Masarykově odstoupení se však jednalo už od listopadu 1934 a čekalo se na vhodný okamžik. Jako Benešův protikandidát byl nakonec vybrán univerzitní profesor Bohumil Němec. Dne 14. prosince T. G. Masaryk abdikoval.

Volba nového prezidenta se konala 18. prosince, většinu hlasů (340 ze 440 platných)⁷ získal dr. Edvard Beneš, a stal se tak druhým československým prezidentem.⁸

⁵ Republikánská strana zemědělského a malorolnického lidu

⁶ Strany, které nezískaly dostatečné procentuální zastoupení hlasů, aby získaly nějaké křeslo ve sněmovně. Jednalo se o stranu dlužníků a stranu úřednicko-zřízeneckou.

⁷ Velké dějiny Zemí koruny české, XIV. svazek, Antonín Klimek, str. 303-384

⁸ Tamtéž

2 Valašské Meziříčí před rokem 1935

2.1 Spojení Valašského Meziříčí a Krásna, rozvoj průmyslu

Významnou změnou, která nastala v roce 1924, bylo spojení Valašského Meziříčí a Krásna nad Bečvou. Vzniklo tak území s výměrou větší než 1100 ha, na níž podle sčítání lidu z roku 1930 žilo 8 034 obyvatel, kteří obývali 1 094 domů či bytů.⁹

Valašské Meziříčí nebylo do roku 1924 příliš průmyslově rozvinuté. Po připojení Krásna průmyslových podniků výrazně přibýlo. Nejvýznamnějším odvětvím bylo v této době sklářství. Roku 1934 vznikly Českomoravské sklárny, čímž se vyřešily finanční problémy firmy S. Reich a spol., která v Krásně působila již od roku 1855. Sklárny zasáhl roku 1934 požár, a tak byla roku 1937 stará huť přestavěna. Českomoravské sklárny zaměstnávaly kolem 500 – 900 zaměstnanců. Významnou roli hrál také textilní průmysl. Ve městě působilo několik firem, například pletárna Hanuše Tocha nebo továrna na klobouky Ludvíka Janyšky, který založil firmu vyrábějící velurové a vlasové klobouky.¹⁰ Do Valašského Meziříčí byla v roce 1908 přesunuta Zemská škola kobercová a gobelínová ze Zašové. Zpracováním dřeva se zabývaly například továrna na nábytek z ohýbaného dřeva Karla Hladiše, Dřevoprůmysl a výroba hraček J. Vlka a také továrny na papírenské zboží.

Jisté zastoupení měl také průmysl chemický, železářský či elektrotechnický: ve městě existovaly továrny na výrobu zemědělských strojů, strojírny a slévárna. Potravinářský průmysl již tak velký význam neměl, byl spíše oblastního charakteru, například pražírna kávy s balírnou čaje a koření Arnošta Dadáka.¹¹

⁹ POMKLA, Zdeněk – VAŠÍČKOVÁ, Petra: Období první republiky 1918 – 1938. In: NEKUDA, Vladimír, ed. Okres Vsetín: Rožnovsko – Valašskomeziříčsko – Vsetínsko. Vyd. 1. Valašské Meziříčí: Hvězdárna Valašské Meziříčí, 2002 Řada topografická; sv. 68. ISBN 80-7275-024-0. str. 215 – 239.

¹⁰ HORÁKOVÁ, Irma. Vývoj průmyslové architektury ve Valašském Meziříčí, SOČ, 2014

¹¹ BALETKA, Ladislav a PAŠTIKOVÁ, Jana. Historie a současnost podnikání na Vsetínsku, Valašskomeziříčsku a Rožnovsku. 1. vyd. Žehušice: Městské knihy, 2007. 327 s. Historie a současnost podnikání v regionech ČR, str. 52-132

2.2 Náboženský a kulturní život, významné školy

Podle sčítání obyvatel z roku 1930 se ve Valašském Meziříčí k římskokatolické církvi hlásilo 6578 lidí, významné zastoupení měla Českobratrská církev evangelická, která čítala na 648 osob, ve městě existovala také Československá církev husitská (218 věřících) a 135 obyvatel se hlásilo k židovské víře. 66 osob patřilo k jinému vyznání, k ateistům se hlásilo 389 osob.¹²

Ve Valašském Meziříčí vycházela v roce 1935 celá řada časopisů a novin, k významným patřily zejména Noviny z pod Radhoště, Lubina, Lidový týdeník, kulturní časopis Naše Valašsko, reklamní, divadelní a filmový časopis Meziaktí, Naše kino, Nový směr, dále Věstník výstavy práce a kultury, který byl vydáván před zahájením akce v roce 1935.¹³

Spolkový život ve Valašském Meziříčí byl v době první republiky velmi pestrý, významných sportovních úspěchů dosáhli například členové Sokola, velice bohatá byla nabídka amatérských divadel. K dalším kulturním organizacím patřil například Čtenářský spolek, Spolek pro podporu chudých studujících, Dobrovolný hasičský sbor, Řemeslnicko-živnostenská beseda, Dobročinný spolek židovských žen, Klub českých turistů, Klub cyklistický, Včelařský spolek, Intimní scéna, Okresní sdružení katolické omladiny nebo Sdružení rodičů a přátel žactva Palackého reálného gymnázia. V roce 1935 vznikly také spolky Jawa klub, Klub filatelistů, Nezávislá jednota čs. legionářů, Ústřední spolek železničních topičů v ČSR nebo Ústřední svaz invalidů práce.

Pro uskutečnění výstavy byla velmi důležitá spolupráce s meziříčskými středními školami. Tři významné, prostorné a moderní školní budovy (Státní odborná škola pro zpracování dřeva, Masarykův koedukační ústav učitelů a Zemský ústav pro výchovu dětí hluchoněmých) poskytly své interiéry pro konání výstavy a vzhledem ke své poloze

¹² BARTOŠ, Josef a kol. Historický místopis Moravy a Slezska v letech 1848-1960. Sv. VII, Okresy: Valašské Meziříčí, Vsetín, Holešov, Gottwaldov (Zlín). 1. vyd. Ostrava: Profil, 1980. str. 35

¹³ BALETKA, Ladislav – Od zrušení roboty a začátku samosprávy 1848 – 1918 ke vzniku samostatného státu. In: NEKUDA, Vladimír, ed. Okres Vsetín: Rožnovsko – Valašskomeziříčsko – Vsetínsko. Vyd. 1. Valašské Meziříčí: Hvězdárna Valašské Meziříčí, 2002. Řada topografická; sv. 68. ISBN 80-7275-024-0. str. 215 – 239.

vytvořily prostorný areál, který výborně posloužil k umístění stánků jednotlivých firem i ke všem dalším aktivitám, které výstavu doprovázely. Významnou roli sehrálo i meziříčské gymnázium, které připravilo vlastní část expozice a několik jeho profesorů se zapojilo do organizace akce.

Meziříčské gymnázium bylo založeno roku 1871 na povolení Františka Josefa I. Gymnázium bylo určeno chlapcům a výjimečné bylo tím, že vyučovacím jazykem byla čeština. Gymnázium se několikrát stěhovalo, ale v roce 1875 byla vystavěna neorenesanční budova podle návrhu Antonína Grušky, místního architekta. Stavba měla sloužit gymnáziu a dřevařské škole. Od roku 1907 ve městě fungovalo také dívčí reálné gymnázium první v celém Předlitavsku. Roku 1922 se obě zmíněná gymnázia spojila.¹⁴

Státní odborná škola pro zpracování dřeva byla otevřena roku 1874. Zřídilo ji ministerstvo obchodu, aby podpořilo drobné živnostníky v oblasti. Byla také jednou z prvních takovýchto škol vznikajících na území tehdejšího Rakousko - Uherska.¹⁵

Masarykův koedukační ústav učitelství (dnes budova ZŠ Šafaříkova) získal své čestné pojmenování právě v roce 1935. Od roku 1933 probíhala výuka v nové moderní budově, kterou nechalo postavit město podle návrhu architekta Miroslava Lamla. Škola navazovala na tradici soukromého ústavu pro vzdělávání učitelek, založeného roku 1903, který byl roku 1920 zestátněn a stal se ústavem smíšeným¹⁶.

Impozantní budova internátní školy pro sluchově postižené, která uzavírala výstavní areál, byla otevřena roku 1911. Budova byla dílem architektů Vladislava Rybky a Antonína Papeže. Tato speciální škola byla vedle podobných zařízení v Ivančicích a v Lipníku nad Bečvou ojedinělým zařízením svého druhu v českých zemích.¹⁷

¹⁴ VALOUŠKOVÁ, Kamila - OSTŘANSKÁ, Ivana - KNÁPKOVÁ, Pavla. Moderní škola napříč třemi staletími: 140 let odborné dřevařské a stavební školy ve Valašském Meziříčí. Vsetín: Muzeum regionu Valašsko, 2014. 225 s. ISBN 978-80-87614-27-3., str. 36-38

¹⁵ TAMTÉŽ str. 41-51

¹⁶ TAMTÉŽ str. 34 - 38

¹⁷ POMKLA, Zdeněk – VAŠÍČKOVÁ, Petra: Období první republiky 1918 – 1938. In: NEKUDA, Vladimír, ed. Okres Vsetín: Rožnovsko - Valašskomeziříčsko - Vsetínsko. Vyd. 1. Valašské Meziříčí: Hvězdárna Valašské Meziříčí, 2000., Řada topografická; sv. 68. ISBN 80-7275-024-0, str. 215 - 239

2.3 Politická situace ve třicátých letech

V roce 1932 byly okresní politickou správou vypsány obecní volby, jichž se zúčastnilo 11 politických stran. Strany slibovaly, že budou řešit složitou hospodářskou situaci způsobenou krizí. Ve srovnání s volbami z roku 1928 výrazně přibylo především kvůli těžké hospodářské situaci voličů levicových stran, jako byla národně socialistická strana nebo strana sociálně demokratická. Volby vyhrála Československá strana lidová s 1209 hlasy, která získala 11 mandátů, druhá Československá sociálně demokratická strana dělnická s 762 hlasy obdržela 8 mandátů. Československá živnostensko-obchodnická strana získala za 690 hlasů celkem 6 mandátů. 4 mandáty patřily Československé národně socialistické straně (432 hlasů), páté místo obsadila Republikánská strana zemědělského a maloroľnického lidu se třemi mandáty a ziskem 251 hlasů. Dále pak Československá národní demokracie (2 mandáty, 183 hlasů), Komunistická strana Československa (1 mandát, 137 hlasů), Židovská strana (1 mandát, 121 hlasů). Starostou se stal opět Ladislav Štorkán, který se dostal do funkce po smrti Josefa Strnadela v roce 1929. Od roku 1933 několikrát demonstrovali komunisté, ale vždy neúspěšně.¹⁸

¹⁸BALETKA, Ladislav: Valašské Meziříčí. In: NEKUDA, Vladimír, ed. Okres Vsetín: Rožnovsko - Valašskomeziříčsko - Vsetínsko. Vyd. 1. Valašské Meziříčí: Hvězdárna Valašské Meziříčí, 2002. Řada topografická; sv. 68. ISBN 80-7275-024-0, str. 863-867

3 Myšlenka vzniku Výstavy práce a kultury

Špatnou hospodářskou situaci se rozhodla řešit Československá strana lidová ve Valašském Meziříčí po svém. Došlo se k myšlence uspořádat malou hospodářskou výstavu, která by propagovala valašské produkty a výrobky jak zemědělců, tak místních podnikatelů.

Výstava trvala od 8. do 12. září 1933, a ačkoliv nenaplnila zcela očekávání, stala se impulsem pro uspořádání výstavy větší a všestrannější.¹⁹ Od počátku se uvažovalo o tom, že bude koncipována tak, aby ukázala vyspělost podniků na Valašsku i tvář zdejšího kraje s krásnou přírodou a s možnostmi kulturního vyžití. Měla přilákat turisty i obchodníky a podnikatele, kteří by zde navázali užitečné kontakty. Měla posílit zdejší ekonomiku i návštěvnost Valaška a ukázat ho v co nejatraktivnější podobě, akcí, která by v celém kraji neměla obdoby. Její součástí se měla stát také expozice věnovaná T. G. Masarykovi, který byl spojen s Valaškem již od roku 1907, kdy byl zvolen poslancem říšského sněmu právě za východomoravská města. Masarykovská expozice měla ukázat krásný vztah Masaryka k Valašsku a naopak. Doba výstavy byla zvolena víc než vhodně, protože se konala v roce, kdy Masaryk slavil 85. narozeniny, ale také se mohlo oslavovat to, že Masaryk byl již 25 let čestným občanem města, na což byli Meziříčané patřičně hrdí.²⁰ Slavilo se také údajných 550 let od povýšení Meziříčí na město.²¹

Bylo rozhodnuto, že zaměření výstavy bude všestranné. Vystavovat měly zdejší spolky, ať už tělovýchovné nebo kulturní, umělecká sdružení i podnikatelé. K výtvarné

¹⁹ POMKLA, Zdeněk – VAŠICOVÁ, Petra: Období první republiky 1918 – 1938. In: NEKUDA, Vladimír, ed. Okres Vsetín: Rožnovsko - Valašskomeziříčsko - Vsetínsko. Vyd. 1. Valašské Meziříčí: Hvězdárna Valašské Meziříčí, 2002. Řada topografická; sv. 68. ISBN 80-7275-024-0., str. 253

²⁰Již v roce 1907 byl profesor T. G. Masaryk zvolen poslancem za Valaško. K výročí Masarykových 60. narozenin mu bylo v roce 1910 uděleno čestné občanství ve městech Valašské Meziříčí, Zlín, Kopřivnice a Valašské Klobouky. Během války vyvinuly rakouské úřady silný tlak na to, aby byl Masaryk jako vlastizrádce čestného občanství zbaven. Viz.

Věstník Výstavy práce a kultury 550 let města Valašské Meziříčí, číslo 1., 1. března 1935

²¹ Původně se uvažovalo o oslavách 500. výročí, ale proti tomu protestoval výstavní a národopisný odbor, neboť podle jeho členů „uvedený titul neodpovídá historické pravdě, jak zvláště zjištěno v Domluvilově Paměti města Valašského Meziříčí a Městečka Krásna.“ Viz. MZA v Brně – SOkA Vsetín (dále jen SOkA Vsetín), Výstavní výbor výstavy 550 let města Valašské Meziříčí (dále jen Výstavní výbor), SOkA Vsetín, nezpracováno, kniha zápisů ze schůzi musejné – národopisného odboru. Každopádně ani pro rok 1385 není v dějinách města doložena žádná významnější událost.

prezentaci byli přizváni místní umělci, kteří zachycovali krásu zdejšího kraje, ale také výtvarní umělci ze spolku Mánes, Jednoty umělců výtvarných a z Umělecké besedy²², takže výtvarná část výstavy výrazně překračovala hranice regionu. Výstavu obohatily také expozice významných škol v regionu, zároveň byly všechny obecné školy z okresu Valašské Meziříčí vyzvány k zaslání fotografií, ze kterých byla sestavena tabla, jež byla po skončení celé akce předána okresnímu školnímu výboru.²³ Výstava měla být doprovázena řadou společensko-kulturních akcí a bohatým doprovodným programem. Uvnitř výstaviště se pak konaly nejrůznější sjezdy či setkání.

3.1 Organizace

Pro organizaci výstavy byly vytvořeny jednotlivé odbory, které měly dohlížet, organizovat a zajišťovat přípravu výstavy, získávat finanční prostředky, materiál, vystavovatele, oslovovat firmy i jednotlivce, kteří by mohli k výstavě něčím přispět. Dohromady se na přípravě podílelo 12 odborů.

3.1.1 Odbor musejní a národopisný

Odbor se poprvé sešel 17. 12. 1934 zvláště proto, aby byli ustanoveni jeho členové. Předsedou byl zvolen profesor Alois Balán,²⁴ ale již při druhé schůzce došlo k úpravě a předsedou se stal Dr. František Benda. Ten však v květnu těsně před začátkem výstavy z funkce předsedy odstoupil kvůli svému zhoršujícímu se zdravotnímu stavu a

²² VAVERKA, Oto, ed. Katalog Výstavy práce a kultury 550 let města Valašského Meziříčí a zvláštní expozice Díla Masarykova. Valašské Meziříčí: Propagační odbor Výstavy práce a kultury ve Valašském Meziříčí, 1935.102 stran, str. 38-55

²³ SOKA Vsetín, Okresní školní výbor Valašské Meziříčí

²⁴ Alois Balán st. (1863 Přelouč-1949 Valašské Meziříčí), nejprve se učil na odborné škole v Králíkách, následovalo studium na Uměleckoprůmyslové škole ve Vídni. Po studiu začal vyučovat na odborné dřevařské škole ve Valašském Meziříčí, kde strávil celý profesní život. Byl sochař (řezbář) a kreslíř. Jako sochař se věnoval figurální a ornamentální tvorbě. Viz.

VALOUŠKOVÁ, Kamila - OSTŘANSKÁ, Ivana - KNÁPKOVÁ, Pavla. Moderní škola napříč třemi staletími: 140 let odborné dřevařské a stavební školy ve Valašském Meziříčí. Vsetín: Muzeum regionu Valašsko, 2014. 225 s. ISBN 978-80-87614-27-3., str. 187-188

na jeho místo nastoupil JUDr. Jaroslav Dorazil.²⁵ Jednatelům byl zvolen učitel Ladislav Březina.

Odbor byl rozdělen do několika sekcí, z nichž nejdůležitější byla nazvána Masaryk a Valašsko. Zajišťovali ji především JUDr. Jaroslav Dorazil a Ladislav Březina, později se k nim přidal odborný rada v Praze Vasil Kaprálek Škrach,²⁶ který s JUDr. Jaroslavem Dorazilem konzultoval možnosti výstavy pomocí vzájemné korespondence. Další byla sekce folkloru (vedená prof. Arnoštem Kubešou²⁷ a odborným učitelem Milošem Kašlíkem),²⁸ dějiny města dostali na starost profesori Arnošt Kubeša a Josef Polák. Poslední sekcí byla sekce archivní vedená profesorem Romportlem.

Ze zápisu z první schůze 17. 12. 1934.

²⁵ Významný meziříčský advokát, jeden z hlavních organizátorů akce

²⁶ Vasil Kaprálek Škrach (14. 6. 1891 – 28. 5. 1943 Berlín – Plötzensee), vystudoval klasickou filologii a filozofii na FF UK. V roce 1911 se jako posluchač přednášek z dějin noetiky seznámil s profesorem Masarykem. Za 1. světové války narukoval do armády, v roce 1919 se stal Masarykovým osobním knihovníkem, archivářem a literárním tajemníkem. Po Masarykově smrti přešel jako vrchní rada na ministerstvo zahraničí. Byl vydavatelem, redaktorem a editorem řady časopisů, sborníků i populárně vědných edic. Od poloviny 30. let se účastnil protifašistických akcí demokratické kulturní fronty, v květnu 1938 se podílel na sepsání manifestu představitelů čs. kulturního života Věrní zůstaneme! V březnu 1939 se zapojil do domácího odboje, spolupracoval s Politickým ústředím, s Petičním výborem Věrní zůstaneme, udržoval kontakty s exilovou vládou. 24. června 1940 byl gestapem zatčen, vězněn na Pankráci, v Terezíně, Mnichově; v červnu 1942 ho berlínský Lidový soud odsoudil k smrti. Viz. <http://www.phil.muni.cz/fil/scf/komplet/skrach.html>

²⁷ Arnošt Kubeša (26. 1. 1905 Vidče - 15. 12. 1993), absolvoval Gymnázium ve Valašském Meziříčí a FF Masarykovy univerzity. V Brně se seznámil s Leošem Janáčkem, to bylo impulzem pro jeho pozdější sběr lidových písní s jeho přítelem Janem Nepomukem Poláškem. V letech 1939-1993 z nich postupně sestavil 8 zpěvníků. Působil na gymnáziích v Praze, Hranicích na Moravě, Valašském Meziříčí. V letech 1960-1964 se stal prvním ředitelem Valašského muzea v přírodě v Rožnově pod Radhoštěm. Byl pedagog, organizátor, etnograf, ředitel rožnovského skanzenu, ale také vášnivý sběratel lidových písní. V roce 1994 byla jeho urna umístěna na Valašský Slavín ve Valašském muzeu v přírodě. Viz. MIKULCOVÁ, Marie - GRACLÍK, Miroslav. Kulturní toulky Valašskem. Vyd. 1. Frýdek-Místek: Alpress, 2001. 391 s., lxiv s. obr. příl. ISBN 80-7218-649-3, str. 162

²⁸ Bohumil (Miloš) Kašlík (25. 11. 1894 Vidče - 2. 3. 1974 Valašské Meziříčí), absolvent valašskomeziříčského gymnázia, dějin umění na Masarykově univerzitě v Brně a pražské Uměleckoprůmyslové školy, učitel Zemského ústavu pro hluchoněmé ve Valašském Meziříčí, později ředitel valašskomeziříčského muzea. Zajímal se o valašský lidový tanec a písně. Scénářem se podílel na filmu Valašské tance. Usiloval o zachování kulturních tradic na Valašsku. Viz. MIKULCOVÁ, Marie - GRACLÍK, Miroslav. Kulturní toulky Valašskem. Vyd. 1. Frýdek-Místek: Alpress, 2001. 391 s., lxiv s. obr. příl. ISBN 80-7218-649-3, str. 126
FABIÁN, Josef a kol. Kdo je kdo na východní Moravě. Ju-Na. [Valašské Meziříčí]: Valašské Athény, 2010. 103 s. ISBN 978-80-904179-6-0, str. 14

„Po delší debatě usneseno protestovat v ústředním výboru proti znění „Jubilejní výstava na paměť 500letého povýšení Valašského Meziříčí na město, neboť uvedený titul neodpovídá historické pravdě, jak zvláště zjištěno v Domluvilově Paměti města Valašského Meziříčí a městečka Krásna.

Tento protest přednese v ústředním výboru p. prof. Polák a současně oznámí ustanovení našeho odboru.“²⁹

Název byl později upraven a dále se užívalo termínu 550leté výročí.

Obrázek 1: Výstava Masarykova díla

Jedním z cílů výstavy bylo vzdát poctu prezidentu Masarykovi při příležitosti jeho 85. narozenin. Organizátoři výstavy zjistili, že v Čechách vznikla v této době výstava nazvaná Masaryk, jeho život a dílo, která již byla prezentována v Českých Budějovicích a v Pardubicích a kterou by bylo možné zapůjčit. Bylo rozhodnuto, že bude rozšířena o materiály, jež se podaří shromáždit na Valašsku jako připomínku na Masaryka a jeho

²⁹ SOKA Vsetín, Výstavní výbor, nezpracováno, kniha zápisů ze schůzí musejně-národopisného odboru, str. 1

poslanecké působení ve zdejšímu regionu.

„V rámci naší výstavy bylo původně zamýšleno oslaviti 85. narozeniny pana presidenta exposicí „Masaryk a Valašsko“. Mělo to býti vzpomínkou na dobu jeho poslanecké činnosti v našem kraji a na jeho příchod na Valašsko v roce 1905. Na to jsme se dověděli, že Kulturní odbor odborových organizací poštovních zaměstnanců v Českých Budějovicích otvírá výstavu „Díla Masarykova“. Pomocí odborového rady p. Vasilu Škracha, archiváře pana presidenta republiky, podařilo se nám tuto velmi zajímavou výstavu získati, aby po prvé na Moravě byla přístupna obecnstvu.“³⁰

Pro získání výstavních exponátů ze zdejšího regionu výbor oslovil řadu lidí. Mezi nimi například továrníka Karla Bubelu,³¹ MUDr. Hanu Kolouchovou-Kraitovou,³² Františka Chrastinu, profesora Karlovy Univerzity Václava Dědinu³³, JUDr. F. Tognera, ale i širokou veřejnost pomocí místních novin a časopisů. Někteří oslovení nereagovali nebo poslali negativní odpověď, jiní zapůjčili fotografie, pohlednice, dopisy či korespondenci.

V březnu do výboru přistoupili František Demel, František Chrastina a starosta Valašského Meziříčí Ladislav Štorkán. Okresní hejtmán a předseda finančního odboru Dr. Josef Polách kontaktoval Kancelář prezidenta republiky, aby mohla cenzurovat expozici.

Bylo rozhodnuto umístit Výstavu Masarykova díla do sedmi místností v přízemí budovy učitelského ústavu (dnešní ZŠ Šafaříkova). Byli také ustanoveni sběratelé z jednotlivých valašských měst, kteří měli shromáždit materiál vhodný k vystavení. Patronát výstavy přijal tehdejší předseda vlády Jan Malypetr a zemský prezident Země Moravskoslezské

³⁰ VAVERKA, Oto, ed. Katalog Výstavy práce a kultury 550 let města Valašského Meziříčí a zvláštní exposice Díla Masarykova. Valašské Meziříčí: Propagační odbor Výstavy práce a kultury ve Valašském Meziříčí, 1935. 102 sstr. 26, 27

³¹ Karel Bubela ml. (1872-1943), syn Karla Bubely, majitele vsetínské továrny na nože. Viz. DEMEL, Jiří: Významné osobnosti. In: NEKUDA, Vladimír, ed. Okres Vsetín: Rožnovsko - Valašskomeziříčsko - Vsetínsko. Vyd. 1. Valašské Meziříčí: Hvězdárna Valašské Meziříčí, 2002. Řada topografická; sv. 68. ISBN 80-7275-024-0., str. 606

³² Dcera MUDr. J. Kraicze, bývalého městského lékaře a blízkého spolupracovníka T. G. Masaryka, který se významně zasloužil o jeho zvolení poslancem v roce 1907

³³ Václav Dědina byl významný český geomorfolog, který působil na počátku 20. století jako kurátor petrografické sbírky valašskomeziříčského muzea (petrografie je součástí geologie a zabývá se popisem vlastností a složení hornin), v době konání výstavy byl profesorem Karlovy Univerzity.

Jan Černý, kteří zaštiťovali Výstavu Masarykova díla a také část Masaryk a Valašsko. Prezidentův archivář a knihovník Vasil Škrach byl požádán o zapůjčení darů, které Masaryk obdržel z Valašska, ale po výměně korespondence na toto téma došli pořadatelé k závěru, že dary z Valašska jsou sice krásné, ale nehodí se na výstavu tohoto typu.³⁴

Obrázek 2: expozice Masaryk a Valašsko

V červnu byla přivezena výstava z Pardubic. Odbor se zavázal zaplatit uznávací poplatek 1000 Kč, pojistit výstavu (z původního milionu na obnos 130 000 Kč), a také prezentovat, že výstava vznikla za součinnosti Kulturního odboru odborových organizací poštovních zaměstnanců v Českých Budějovicích. Dále potvrdil, že uhradí náklady na přepravu výstavy. Společně s výstavou zakoupil výbor i 400 zbylých katalogů v ceně 1 Kč za kus a odznaky prodávané jako upomínkové předměty. Na katalogích byla přelepena úvodní stránka, kde bylo napsáno, že výstava probíhá v Českých Budějovicích a katalogy byly prodávány za 3 Kč.

Instalaci výstavy o historii města měl na starost profesor Kubeša a byla umístěna

³⁴ SOKA Vsetín, Výstavní výbor, nezpracováno, kniha zápisů ze schůzí musejné-národopisného odboru, zápis z 10. dubna 1935

v prostorách muzea. Byly zapůjčeny pamětní knihy města Meziříčí, paměti a rukopisy ze zemského archivu. Do expozice folklóru byly zapůjčeny například kroje z okolí Frenštátu od inspektora banky Slavie Rudolfa Podešvy. Expozice jednotlivých měst – Vsetína, Valašských Klobouk, Zlína a Rožnova pod Radhoštěm – byly umístěny v prostorách Státní odborné školy pro zpracování dřeva (dnešní Střední průmyslová škola stavební) společně s modelem kostelíku v Tiché, zapůjčeného architektem Antonínem Tenzerem.³⁵

Výbor také schválil rozpočet, který byl vypočten na 10 200 Kč. Nastaly určité komplikace se získáním levného dřeva na výrobu vitrín, sklo bylo vypůjčeno bezplatně. Mezi výdaje, které bylo třeba uhradit, patřily náklady na výrobu fotografií, dopravu výstavy Masarykova díla, pojistné, výzdobu a cestovné.^{36 37}

3.1.2 Odbor výtvarný

Odbor se poprvé sešel 8. 1. 1935. Předsedou byl zvolen ředitel gobelínové školy Jaro Kučera,³⁸ místopředsedou

Obrázek 3: Titulní strana katalogu výstavy

³⁵ Antonín Tenzer (22. 12. 1908 Kašperské Hory - 12. 10. 2002 Praha), architekt, urbanista, publicista, patřil k předním představitelům vrcholného funkcionalismu u nás. Absolvoval dřevařskou školu ve Valašském Meziříčí, poté vystudoval architekturu na UMPRUM v Praze. Získal 1. Cenu za projekt na výstavbu Lidic společně s Hilským a Podzemným. Je autorem známé pražské stavby v duchu socialistického realismu, kterou je hotel Jalta na Václavském náměstí. Viz.

VALOUŠKOVÁ, Kamila - OSTŘANSKÁ, Ivana - KNÁPKOVÁ, Pavla. Moderní škola napříč třemi staletími: 140 let odborné dřevařské a stavební školy ve Valašském Meziříčí. Vsetín: Muzeum regionu Valašsko, 2014. 225 s. ISBN 978-80-87614-27-3, str. 210

³⁶ SOKA Vsetín, Výstavní výbor, nezpracováno, kniha zápisů ze schůzí musejné-národopisného odboru, zápis z 9. března 1935

³⁷ VAVERKA, Oto, ed. Katalog Výstavy práce a kultury 550 let města Valašského Meziříčí a zvláštní exposice Díla Masarykova. Valašské Meziříčí: Propagační odbor Výstavy práce a kultury ve Valašském Meziříčí, 1935. 102 s., str. 14-27

³⁸ Jaro Kučera (16. 9. 1885 Bystřice pod Hostýnem-27. 6. 1950 Hranice na Moravě), vystudoval učitelský ústav v Příboře a VŠUP v Praze. Vyučoval v Krhové a Rožnově pod Radhoštěm. V letech 1922-1945 byl ředitelem Zemské gobelínové a kobercové školy ve Valašském Meziříčí. Pro svou gobelínovou tvorbu volil náměty z valašského prostředí. Viz.

FABIÁN, Josef a kol. Kdo byl, kdo je kdo na východní Moravě. Ju-Na. [Valašské Meziříčí]: Valašské Athény, 2010. 103 s. ISBN 978-80-904179-6-0., str. 55

Dr. Lev Šebesta³⁹ a zapisovatelem byl profesor Miloš Bublík. Dalšími významnými členy byli ředitel odborné školy pro zpracování dřeva Ing. Augustin Puchta, profesor Alois Balán, architekt Bohumír Kupka,⁴⁰ architekt Josef Místecký,⁴¹ František Kovář (redaktor a ústřední jednatel výstavy). Odbor měl na starost organizaci a vytvoření výstavy výtvarného umění a uměleckého průmyslu. Původně chtěli zavést pro výstavu zvláštní vstupné 1 Kč, tento návrh byl však zamítnut s tím, že umění by mělo být dostupné každému návštěvníkovi výstavy, a tak byla mírně zvýšena cena vstupenky (přesněji o 50 h) na celou výstavu. Na návrh architekta Místeckého byla výstava rozdělena na dva navazující, ale samostatné celky: výtvarné umění a umělecký průmysl. Byla také vypsána soutěž na plakát, nejprve neveřejná, ve které byli osloveni výtvarníci Jožka Baruch, Jan Kobzáň, Antonín Strnadel, ale protože plakáty nebyly úplně výstižné, byla vyhlášena nová, veřejná soutěž, do které se přihlásilo 27 autorů. Do širšího výběru postoupily tři návrhy, které byly odměněny cenou. Jedním z nich byl i plakát nazvaný „Práce“, jehož autorem byl Jaro Kučera a který byl použit jako motiv na pohlednice. Odborná porota nakonec dospěla k závěru, že nejlepší plakát vytvořil Jožka Baruch a jeho návrh byl použit jak na plakáty, tak i na katalog výstavy. Všechny soutěžní plakáty byly na výstavě představeny veřejnosti.

Pro výtvarnou část expozice byli osloveni malíři, sochaři i architekti, rodáci z Valašska,

³⁹ Vrchní rada politické správy ve výslužbě ve Valašském Meziříčí.

⁴⁰ Bohumír Kupka (18. 12. 1900 Valašské Meziříčí - 19. 5. 1942 Osvětim), vyučil se truhlářem a absolvoval Mistrovskou školu truhlářskou. Poté studoval architekturu na UMPRUM. Vyučoval na valaškomeziříčské odborné škole. Kupka tvořil pod vlivem funkcionalismu. Kromě návrhů rodinných domů, veřejných staveb a sociálního bydlení navrhoval nábytek, kovové konvice či lampy. Ve Valašském Meziříčí je několik budov, které ukazují Kupkovu funkcionalistickou práci, například jeho vlastní dům v dnešní Kupkově ulici. Na odborné škole působil do roku 1941, kdy byl přímo při výuce zatčen Gestapem. Viz.

VALOUŠKOVÁ, Kamila - OSTŘANSKÁ, Ivana - KNÁPKOVÁ, Pavla. Moderní škola napříč třemi staletími: 140 let odborné dřevařské a stavební školy ve Valašském Meziříčí. Vsetín: Muzeum regionu Valašsko, 2014. 225 s. ISBN 978-80-87614-27-3., str. 193

⁴¹ Josef Místecký (6. 7. 1891 Valašské Meziříčí - 6. 3. 1957 Poličná), vystudoval Odbornou školu pro zpracování dřeva ve Valašském Meziříčí, následovalo studium UMPRUM v Praze a AVU. Od roku 1921 vyučoval na Státní odborné škole ve Valašském Meziříčí. Jeho tvorba je ovlivněna secesí, modernismem, rondokubismem a funkcionalismem. Navrhoval rodinné domy, interiéry, památníky. Vychoval řadu vynikajících architektů např. Václava Hilského, Antonína Tenzera, Zdeňka Plesníka nebo Ladislava Vrátníka. Viz.

VALOUŠKOVÁ, Kamila - OSTŘANSKÁ, Ivana - KNÁPKOVÁ, Pavla. Moderní škola napříč třemi staletími: 140 let odborné dřevařské a stavební školy ve Valašském Meziříčí. Vsetín: Muzeum regionu Valašsko, 2014. 225 s. ISBN 978-80-87614-27-3, str. 194

hosté, ale také příbuzní již nežijících malířů, kteří vlastnili zajímavá výtvarná díla. Ti byli žádáni o zapůjčení děl, která zůstala v pozůstalosti jejich rodin. Na výstavu byly připozvány spolky Jednota umělců výtvarných,⁴² Spolek výtvarných umělců Mánes,⁴³ výtvarný odbor Umělecké besedy.⁴⁴

Obrázek 4: Výstava výtvarného umění

Z již nežijících autorů se na výstavě objevily práce Adolfa Kašpara, Františka

⁴² Jednota umělců výtvarných-založena 1898 Vojtěchem Hynaisem a J. V. Myslbekem a dalšími druhy z Umělecké Besedy. Jednota zastávala spíše tradiční hodnoty v umělecké tvorbě, byla více konzervativní a navazovala na umění svých zakladatelů. Členy jednoty byli Alfons Mucha, Ota Bubeníček, Jan Čumpelík, Julius Mařák a další. Viz.

Jednota umělců výtvarných-Wikipedie otevřená encyklopedie,
http://cs.wikipedia.org/wiki/Jednota_um%C4%9Blc%C5%AF_v%C3%BDtvarn%C3%BDch, cit. 23. 3. 2015

⁴³ Spolek výtvarných umělců Mánes-založen byl 1887 a přicházel s poměrně moderním a progresivním uměním. Spolek vydával časopisy Volné směry a Styl. Sdružovali se v něm především mladí umělci, kteří nebyli konzervativnější společností zcela chápáni. Uvedli k nám secesi, impresionismus nebo kubismus. Mezi představitele „Mánese“ řadíme Mikoláše Alše, Jana Kotěru, Antonína Slavíčka. Viz.

Spolek výtvarných umělců Mánes-Wikipedie otevřená encyklopedie,
http://cs.wikipedia.org/wiki/Spolek_v%C3%BDtvarn%C3%BDch_um%C4%9Blc%C5%AF_M%C3%A1nes, cit. 23. 3. 2015

⁴⁴ Výtvarný odbor Umělecké Besedy- Umělecká beseda měla tři části, výtvarnou, literární a hudební a sdružovala umělce od roku 1863. Mezi zakladatele výtvarného odboru patřili Josef Mánes, Mikoláš Aleš, Josef Čapek, Jan Zrzavý a další. Beseda dbala důklad na osobitost a vlastní cestu každého umělce. Nebyla ani konzervativní, ani moderní a její autoři šli vlastní cestou. Viz.

Umělecká beseda-Wikipedie otevřená encyklopedie,
http://cs.wikipedia.org/wiki/Um%C4%9Bleck%C3%A1_beseda, cit. 23. 3. 2015

Ondrůška, Břetislava Bartoše, prof. Adolfa Liebschera, Oskara Fialy, Mikuláše Alše, Rudolfa Schlattauera, Hugo Baara nebo Zdenky Braunerové.⁴⁵

Z valašských umělců vystavovali prof. František Hlavica, Emil Hlavica, prof. Miloš Bublík, Jožka Baruch, Jiří Heřman, Leopold Parma, Alois Moravec a profesor Alois Balán.⁴⁶

Spolek výtvarných umělců Mánes prezentoval především moderní české umění. Vystavovala se zde díla Břetislava Bendy, Vincence Beneše, Karla Dvořáka, Aloise Fišárka, Arnošta Hofbauera, Františka Janouška, Marie Kulhánkové-Wagnerové, Josefa Lady, Antonína Pelce, Václava Špály či Hany Wichterlové.⁴⁷

Obrázek 5: Moderní umění na výstavě

Dalším vystavujícím spolkem, který byl především na naléhání Františka Dobeše,

⁴⁵ VAVERKA, Oto, ed. Katalog Výstavy práce a kultury 550 let města Valašského Meziříčí a zvláštní exposice Díla Masarykova. Valašské Meziříčí: Propagační odbor Výstavy práce a kultury ve Valašském Meziříčí, 1935. 102 s, str. 31-33

⁴⁶ Tamtéž, str. 34-36

⁴⁷ Tamtéž, str. 39-41

prokuristy firmy Křižan,⁴⁸ přes jisté debaty ve výtvarném odboru osloven, se stal také spolek Jednoty umělců výtvarných. Ten vystavil díla umělců jako Čeněk Choděra, Jan Čumpelík, František Kaván, Jan Minařík, Jakub Obrovský nebo Jan Procházka.⁴⁹

Ze spolku Umělecké besedy byla vystavena díla Josefa Čapka, Josefa Šímy, Františka Tichého nebo Jana Zrzavého.⁵⁰

Výstava uměleckého průmyslu měla ukázat funkční, jednoduché a dostupné předměty do domácnosti. Chtěla poukázat na fakt, že nejen drahý a přezdobený nábytek je krásný, ale že funkčnost a jednoduché linie mají také své nepřekonatelné kouzlo. Propagátorem a realizátorem těchto názorů ve své vlastní tvorbě i v pedagogické praxi byl významný meziříčský architekt a jeden z organizátorů výstavy Bohumír Kupka. Návštěvníci tak mohli zhlédnout expozici skla, textilií, klenotů, plakátů, výrobků truhlářských, čalounických, keramických a košíkářských. (Vystavovaly jak firmy, tak uměleckoprůmyslové školy, např. Státní škola pro zpracování dřeva z Valašského Meziříčí nebo Státní mistrovská škola košíkářská z Morkovic). Vystavovali také místní architekti: Bohuslav Andrlík, Alois Balán, Bohumír Fuchs, Josef Místecký, Bartoloměj Kavan⁵¹, Ferdinand Hrozinka⁵² a Bohumír Kupka.

⁴⁸ VAVERKA, Oto, ed. Katalog Výstavy práce a kultury 550 let města Valašského Meziříčí a zvláštní expozice Díla Masarykova. Valašské Meziříčí: Propagační odbor Výstavy práce a kultury ve Valašském Meziříčí, 1935, str. 6

⁴⁹ Tamtéž, str. 44-46

⁵⁰ Tamtéž, str. 49, 50

Obrázek 6: Místnost s gobelíny zdejší gobelínové školy

Rozpočet odboru byl spočítán na 15 500 Kč. Zahrnoval instalaci obou částí výstavy, katalog a odměny pro navrhovatele plakátů. Byl však později různě upravován.

⁵¹ FABIÁN, Josef a kol. Kdo je kdo na východní Moravě. Ju-Na. [Valašské Meziříčí]: Valašské Athény, 2010. 103 s. ISBN 978-80-904179-6-0., str. 17

⁵² FABIÁN, Josef a kol. Kdo je kdo na východní Moravě. Fi-Ju. [Valašské Meziříčí]: Valašské Athény, 2010. 103 s. ISBN 978-80-904179-4-6, str. 68

Obrázek 7: Užité umění na výstavě

Bylo rozhodnuto, že tato část expozice bude umístěna v osmi místnostech přízemí a prvního i druhého patra Státní odborné školy pro zpracování dřeva.⁵³ Obrazárna byla instalována v druhém patře, užité umění v přízemí a prvním patře. Spolku výtvarných umělců Mánes bylo umožněno pořádat přednášky v reprezentačním sále odborné školy, ačkoliv pořadatelé chtěli původně vytvořit přednáškový prostor v tělocvičně učitelského ústavu.⁵⁴

3.1.3 Zábavní odbor

Zábavní odbor se poprvé sešel 22. 1. 1935. Předsedou odboru byl zvolen lékárník Vilém Weisshammer.⁵⁵ Odbor se rozdělil na část divadelní, hudební, kabaretní a národopisnou.

Bylo dohodnuto, že výstava bude zahájena nastudováním opery Bedřicha Smetany

⁵³VAVERKA, Oto, ed. Katalog Výstavy práce a kultury 550 let města Valašského Meziříčí a zvláštní expozice Díla Masarykova. Valašské Meziříčí: Propagační odbor Výstavy práce a kultury ve Valašském Meziříčí, 1935. 102 s, str. 97-99

⁵⁴ SOKA Vsetín, Výstavní výbor, nezpracováno, kniha zápisů ze schůzí výboru výtvarného umění, ze zápisu 5. února 1935

⁵⁵VAVERKA, Oto, ed. Katalog Výstavy práce a kultury 550 let města Valašského Meziříčí a zvláštní expozice Díla Masarykova. Valašské Meziříčí: Propagační odbor Výstavy práce a kultury ve Valašském Meziříčí, 1935. 102 s, str. 11

Prodaná nevěsta. Ta se měla hrát před zahájením akce v meziříčské sokolovně a v den zahájení výstavy pak v Lidovém domě. Vzniklo herecké obsazení, ve kterém později došlo k menším změnám, sborový zpěv měl na starost odborný učitel Hanus, režii a výpravu zařizoval poštmistr Strnadel. Baletní scény měl s herci připravit například profesor Kubeša. Náklady na tato dvě představení byly stanoveny na 7 000 Kč. Prostory byly propůjčeny zdarma, představitelé odboru požádali moravské elektrárny, zda by jim mohl být poskytnut zdarma proud. Vyjednávalo se také o stavbě jeviště v tělocvičně učitelského ústavu, na kterém se podílel architekt Bohumír Kupka.

Hudební odbor vyhlásil soutěž na pochod pro slavnostní zahájení výstavy. Podmínkou bylo zkomponovat pochod na motiv některé valašské písně a vytvořit k němu i vhodný text. Pro účastníky soutěže byla vypsána odměna 500 Kč za 1. místo, dále 300 a 200 Kč za místo 2. a 3. místo. Při zahájení měla zpívat Měšťanská beseda.

Bylo rozhodnuto, že na výstavišti bude instalováno rozhlasové zařízení k poslechu reprodukováné hudby. Byla vyjednána sleva 100 Kč/den. Živou hudbu reprezentovala hudba 40. pěšího pluku a místní jazzová kapela pana Šrůtka. Schválen byl také návrh uspořádat večer valašských umělců. K účinkování byla vyzvána například Milada Šimčíková⁵⁶, Jan Nepomuk Polášek⁵⁷ a jako klavírní doprovod bratři Kašlíkovi.

Dne 29. 6. 1935 měly také proběhnout národní slavnosti, které byly odloženy na 30. června, protože ten den pořádal soukromou akci jezdecký klub, a měla proběhnout selská jízda. Hlavním tématem slavností byl rok na valašské dědině, předváděly se ukázky lidových zvyků, tanců a písní z Valašska i Slovenska. Na večer byla naplánována veselice s valašskými muzikami kapelníků Michoňka a Matalíka.⁵⁸

Zábavní odbor plánoval řadu dalších akcí jako letní karneval, květinové korzo,

⁵⁶ Milada Šimčíková (1900 – 1989), absolventka učitelského ústavu ve Valašském Meziříčí, talentovaná zpěvačka a poslední žákyně Emy Destinové, za 2. světové války se zapojila ve Valašském Meziříčí do protifašistického odboje (Obrana národa). V roce 1940 byla zatčena a krutě mučena, vězněna v KT Ravensbruck. Po válce se věnovala zpěvu. Viz.

ZETEK, Vojtěch: František Nedbálek a Obrana národa ve Valašském Meziříčí, SOČ, 2014

⁵⁷ Jan Nepomuk Polášek (1876 – 1953), hudebník, významný sběratel lidových písní, žák Leoše Janáčka. Učil na několika meziříčských středních školách včetně gymnázia. Viz

MIKULCOVÁ, Marie - GRACLÍK, Miroslav. Kulturní toulky Valašskem. Vyd. 1. Frýdek-Místek: Alpress, 2001. 391 s., lxiv s. obr. příl. ISBN 80-7218-649-3, str. 222

⁵⁸ SOKA Vsetín, Výstavní výbor, nezpracováno, plakát k Valašsko-slovenským národopisným slavnostem

benátskou noc, různé závody a tancovačky.⁵⁹

3.1.4 Odbor informačně ubytovací

První schůzka tohoto odboru se konala 17. 1. 1935. Předsedou byl zvolen F. Borovička, místopředsedou Hugo Kretschner. Odbor měl za úkol zajistit ubytování návštěvníkům výstavy. Bylo vyjednáno propůjčení dvou školních budov: Dívčí měšťanské školy a Chlapecké měšťanské školy v Krásně. Dohromady se v těchto dvou budovách počítalo s kapacitou 500 lůžek. V dívčí škole spali v přízemí muži, zatímco v prvním patře měly noclehárnu ženy. Nocleh ve škole měl být za poplatek 5 Kč, děti a nezaměstnaní platili 1 Kč. Organizátoři požádali ministerstvo národní obrany o zapůjčení 500 lůžek, náklady na pronájem (8 000 Kč) a dopravu však byly příliš vysoké. Výbor tedy oslovil obyvatele města, takže se podařilo sehnat 190 postelí od soukromníků. Navíc organizátoři nakoupili slamníky (1 ks za 14 Kč) od Julia Hradílka, který je po výstavě vzal za poloviční cenu zpět. Jelikož se nepodařilo sehnat příkrývky, využilo se stejného postupu jako u slamníků.

Kromě nocleháren se mohli návštěvníci ubytovat také v soukromých bytech. Ceny byly v tomto případě vyšší – 8 Kč na osobu/noc, 12 Kč za 2 osoby/noc. Ubytovací kanceláře byly umístěny v nekuřácké čekárně nádraží ve Valašském Meziříčí, na výstavišti a v Zemědělském domě.⁶⁰

3.1.5 Odbor školský, kulturní, sociální péče a zdravotnictví

Poprvé se sešel tento odbor 19. 12. 1934. Byl rozdělen na národní a střední školství, zdravotnictví, kulturu a lidovýchovu. Předsedou byl zvolen Rudolf Štefek, jednatelem František Fanta⁶¹. Každý člen odboru byl pověřen, aby získal materiál pro výstavu. Organizátoři oslovili obecní a měšťanské školy, gymnázium, učitelský ústav, odbornou a pokračovací školu, mateřské školy, industriální učiliště, Zemský ústav pro

⁵⁹ SOKA Vsetín, Výstavní výbor, nezpracováno, kniha zápisů ze schůzí zábavního odboru

⁶⁰ SOKA Vsetín, Výstavní výbor, nezpracováno, kniha zápisů ze schůzí informačně ubytovacího odboru

⁶¹ VAVERKA, Oto, ed. Katalog Výstavy práce a kultury 550 let města Valašského Meziříčí a zvláštní expozice Díla Masarykova. Valašské Meziříčí: Propagační odbor Výstavy práce a kultury ve Valašském Meziříčí, 1935. 102 s, str. 11

hluchoněmé a lidovou hospodářskou školu. Kromě školství byly mezi výstavní témata zahrnuty také zemědělská kultura, lidová výchova, Československý červený kříž a další.

Rozpočet odboru byl spočítán na 23 500 Kč, výdaje zahrnovaly výrobu vitrín, náklady na materiál a jeho dopravu a fotodokumentaci. V květnu byl dojednán výběr prací. Expozice byla umístěna do Zemského ústavu pro hluchoněmé, kde vyplnila 21 místností. Cílem bylo ukázat na vyspělost školství na Valašsku a poukázat na důležitost vzdělání. Instalace začala 17. 6., úkolem jednotlivých škol bylo samostatně si připravit vlastní koncepci expozice a předvést se před veřejností v co nejlepším světle.⁶²

Obrázek 8: Školská výstava

⁶² SOKA Vsetín, Výstavní výbor, nezpracováno, kniha zápisů ze schůzí výboru školského, kulturního, sociální péče a zdravotnictví, za zápisu 10. ledna 1935

Obrázek 9: Tablo gymnázia 1933-1934

3.1.6 Živnostensko-průmyslový odbor

Úkolem odboru bylo získat vystavovatele z řad živnostníků a podnikatelů, důležité bylo zejména oslovit místní obyvatele. Předsedou byl na první schůzi 15. 1.1935 zvolen František Sládeček,⁶³ místopředsedou Jan Toma. Výbor stanovil výši poplatků za výstavní prostory: v kryté budově se za 1m² platilo 35 - 40 Kč, za 1m² stěny 15-25 Kč. U polokrytého místa byla cena nižší – 20 - 30 Kč za 1m² plochy, 10 - 20 Kč za 1m² stěny.⁶⁴ Odbor nakonec vyjednal slevu pro místní živnostníky, ale pouze do krytých budov. Sleva se pohybovala ve výši od 10 do 30 procent, podle velikosti vystavované plochy.

Odbor měl také vyzývat firmy, aby vystavovaly nebo přispívaly na výstavu dary, protože akce sloužila k podpoře podnikání a celkovému rozvoji Valašska.

⁶³VAVERKA, Oto, ed. Katalog Výstavy práce a kultury 550 let města Valašského Meziříčí a zvláštní expozice Díla Masarykova. Valašské Meziříčí: Propagační odbor Výstavy práce a kultury ve Valašském Meziříčí, 1935. 102 s, str. 11

⁶⁴ SOKA Vsetín, Výstavní výbor, nezpracováno, Řád vystavovatele

Podnikatelé byli oslovováni dopisy, které k této příležitosti vydal Vít Pavlík. Propagačním odborem bylo objednáno 10 000 obálek (100 ks/3 Kč).

V areálu výstavy měly být zřízeny restaurace, v každé výstavní budově jedna. Vystavovatelé si mohli zakoupit stánek a vystavovat či prodávat své zboží venku. Přes jisté neshody bylo i zde možné dohodnout se na slevě. Konečný ceník byl stanoven takto: za polokrytý stánek bez prodejce 600 Kč, pokud se ve stánku prodávala bižuterie nebo sklo 900 Kč, za stánek s cukrovinkami 1 200 Kč a za řeznický stánek 1 800 Kč. Odborem bylo také ustanoveno, že nebudou povoleny víc než 3 stánky s produkty uzenářskými a řeznickými a maximálně 5 stánků s cukrovinkami.

Velký zájem byl o pronájem areálu zábavního parku, proto odbor rozhodoval podle nejlepší příchozí nabídky.⁶⁵

3.1.7 Ostatní odbory

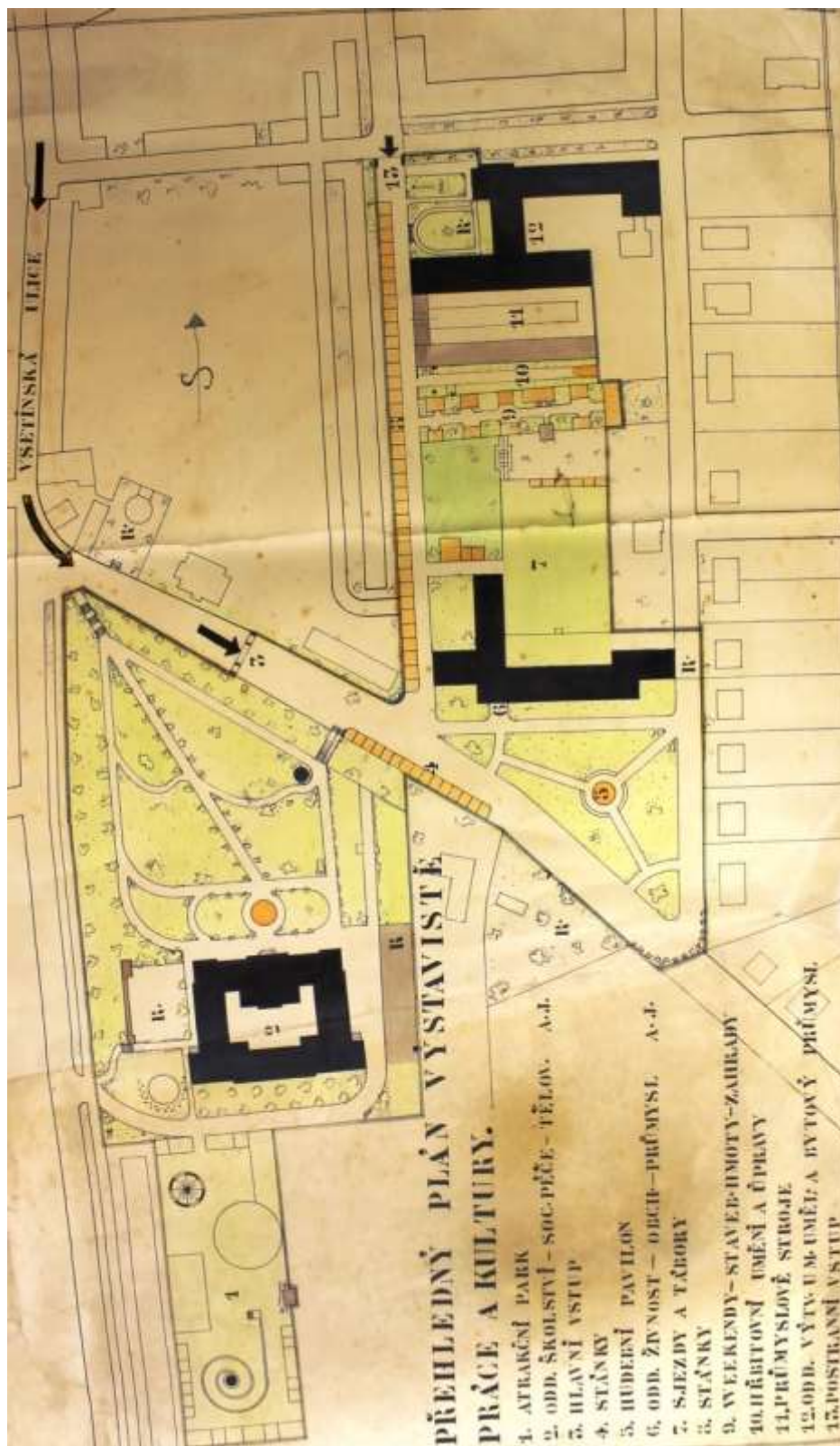
Kromě již zmíněných odborů byly ustanoveny i další. Finanční (předseda Josef Polách), propagační (Oto Vaverka), technicko-instalační (ing. August Puchta), zemědělský (Antonín Vahala), tělovýchovný, odbor sportu a vojenství (Emil Kubíček), Masarykovo dílo (Dr. Jaroslav Dorazil), komunikační, dopravní a bezpečnostní (Eduard Cibulec).⁶⁶

3.2 Výstava

Výstava se rozkládala na 58 000 m² a byla situována na jihovýchodě města. Místo bylo vybráno především proto, že se tu v blízkosti vyskytovalo několik vhodných škol i dostatečně prostorný venkovní areál. Budovy škol jsou na plánu zaznačeny černou barvou. K výstavní ploše patřily i rozlehlé zahrady příslušející k Zemskému ústavu pro výchovu hluchoněmých, kde bylo situováno zábavní centrum. Byly také vytvořeny dva taneční altány.

⁶⁵ SOKA Vsetín, Výstavní výbor, nezpracováno, kniha zápisů ze schůzí živnostensko-průmyslového odboru

⁶⁶ VAVERKA, Oto, ed. Katalog Výstavy práce a kultury 550 let města Valašského Meziříčí a zvláštní expozice Díla Masarykova. Valašské Meziříčí: Propagační odbor Výstavy práce a kultury ve Valašském Meziříčí, 1935. 102 s, str. 11

Obrázek 10: Plán areálu výstavy (SOKA Vsetín, Výstavní výbor, nezpracováno)

V prostoru mezi Koedukačním učitelským ústavem Masarykovým a odbornou školou byl polokrytý prostor se stánky, kde vystavovali obchodníci a podnikatelé.⁶⁷

Školy musely toho roku ukončit vyučování o něco dříve, aby bylo možné nainstalovat všechny expozice. Například Státní odborná škola ukončila vyučování již 15. 6. 1935.⁶⁸

O probíhajících přípravách byla veřejnost průběžně informována v místním tisku:

„S úpravou výstaviště bylo v těchto dnech započato, jde hlavně o povrchovou úpravu terénu a výstavních ulic. Před učitelským ústavem bude vybudováno výstavní náměstí s hudebním pavilonem, pěknou restaurací dle návrhu arch. Andrlíka, tanečním parketem, dále zde bude umístěn pavilon Milotického hospodáře aj. Květinová výzdoba prostranství před učitelským ústavem byla zadána zdejším zahradníkům nákladem 5 000 Kč. Úprava chodníků a trávníků vyžádá si dalších několika tisíc Kč. Stavby stánků, výstavních bran, hudebního pavilonu, restaurací, byly již rozepsány mezi místní živnostníky a lhůta k dodání ofert končí 2. května.“⁶⁹

⁶⁷ Věstník Letos o prázdninách na Valašsko, vytisknuto Osvětou, společností s o. r. ve Valašském Meziříčí (dále jen věstník Letos o prázdninách na Valašsko)

⁶⁸ SOKA Vsetín, Výstavní výbor, nezpracováno, korespondence z 27. 4. 1935, odpověď Ministerstva školství a národní osvěty, Č. j. 48. 907/35-III/1.

⁶⁹ SOKA Vsetín, Lubina, ročník 23., č. 18 z 3. května 1935, str. 3

Obrázek 11: Masarykův státní československý koedukační ústav učitel'ský

Obrázek 12: Areál výstavy

NAŠÍ VÝSTAVĚ.

(Členům výstavního výboru připisuje Jar. Šťastný.)

Ty naše výstavo, drahá a spanilá,
jež jsi se z práce nám pro radost zrodila,
z valašské krve tvých mužů, žen, dětí,
rci, jak lze slovy dnes chválu tvou pěti?
Dívenko naše, ty sladká a rozmilá,
ty's mládím, krásou nás v bratry spojila,
nebeský zpěv tvůj zní z našich hor, strání,
na něž se sluníčko červnové sklání.

Bud' zdráva, výstavo, z Kněhyně k Radhošti,
přes Soláň k Bezkydám Karlovských hor,
rozkvétej, rošť a žij všem lidem k radosti,
štěstím a nadšením vlhne náš zor.
Tvá láska zvítězí, sbratří nás, posvěťí,
z tvé práce vykvete štěstí a klid,
láska tvá platí všem, pro nás i pro děti,
ty budeš vzpomínkou na věky žít.
Rozsévej lásku jen, již práce zrodila,
nadšením nad tebou plní se hrud'.
Ty naše výstavo, drahá a spanilá,
žij, krásná, žij a — zdráva nám bud'!

Obrázek 13: Oslavná báseň k výstavě z pera Jar. Šťastného

Obrázek 14: Vstupní hlavní brána

3.2.1 Areál výstavy

Hned u vchodu si mohl návštěvník prohlédnout vstupní bránu navrženou architektem Bohumírem Kupkou.⁷⁰ Základní vstupenka umožňovala vstup do všech budov na celé prostranství výstavy a stála 6 Kč. Bylo možné zakoupit také permanentní vstupenku, která umožňovala vstup na výstaviště po celou dobu trvání výstavy. Ta se dala koupit za 60 Kč a nabízela výhody v podobě slev na různé doprovodné akce, které se v areálu konaly.⁷¹

Noviny zpod Radhoště 27. 4. 1935:

Vstupné na Výstavu práce a kultury bylo stanoveno takto:

1. Základní vstupenka pro osobu 1 návštěvu Kč 6.

⁷⁰ Věstník Letos o prázdninách na Valašsko, str. 1

⁷¹ Noviny zpod Radhoště, ročník 38., č. 18, 27. dubna 1935, str. 2 - 3

2. Děti do 14 let 3 Kč.
3. Hromadné návštěvy škol národních a vojska pro obyčejné vojáky Kč 1.
4. Hromadné návštěvy škol středních Kč 2. Vstupné Kč 2 stanoveno také pro poddůstojníky při hromadných návštěvách vojska.
5. Vstupné pro večerní koncert po 18. hodině 2 Kč. Permanentní vstupenky vyřešeny takto: pro jednu osobu Kč 60. Pro dva členy rodiny Kč 50 I. permanentka, 30 Kč II. permanentka. Pro více členů rodiny Kč 40 I. permanentka, Kč 30 II. perm., Kč 15 děti nad 14 let, Kč 10 děti do 14 let...⁷²

Obrázek 15: Výstava města Vsetín

⁷² Noviny zpod Radhoště, ročník XXXVIII., č. 18 z27. dubna 1935, str. 2-3

První budovou, kterou si mohl návštěvník prohlédnout, byla Státní odborná škola pro zpracování dřeva s informativním označením Oddělení bytové kultury, uměleckého průmyslu a výtvarného umění. V této budově byla také vytvořena expozice valašských měst.⁷³

Obrázek 16: Výstava města Valašské Meziříčí

V přízemí budovy mohl návštěvník zhlédnout obrazy již nežijících výtvarníků, valašských rodáků a přizvaných uměleckých spolků. První a druhé patro bylo věnováno užitému umění a bytové kultuře, která nebyla reprezentována pouze uměleckým nábytkem od patnácti nábytkářských firem, ale také krajským uměleckým průmyslem a jeho výrobky, jako je ručně broušené sklo, vazba, košíkářství nebo gobelíny.⁷⁴

V prostorách za odbornou školou byly na zahradních plochách vystavěny víkendové stavby, kde měly výstavní stánky především firmy Thonet a Baťa.⁷⁵ Baťův stánek poskytoval řadu služeb. Reklama nabízela umývárnu, návštěvník mohl využít nabídky pedikúry či masáže nohou. Kromě toho se ve stánku prodávala lehká letní obuv, s jejímž

⁷³ Věstník Letos o prázdninách na Valašsko, str. 1

⁷⁴ VAVERKA, Oto, ed. Katalog Výstavy práce a kultury 550 let města Valašského Meziříčí a zvláštní expozice Díla Masarykova. Valašské Meziříčí: Propagační odbor Výstavy práce a kultury ve Valašském Meziříčí, 1935. 102s, str. 97

⁷⁵ Věstník Letos o prázdninách na Valašsko, str. 2

výběrem pomáhali ochotní prodavači. K dispozici byla i opravná obuv a čistírna. K tomu všemu hrála příjemná hudba a bylo možné vyhledat si tu vlakové spojení z výstavy anebo využít telefonu.⁷⁶

Před těmito stánky byla umístěna ještě expozice hřbitovního umění. Vystaveny byly kříže, náhrobní kameny, sochy, pomníky a také dřevěná stavba valašské kaple.⁷⁷

Obrázek 17: Areál s polokrytými stánky a Baťovým pavilonem

Celou Mírovou ulicí, která spojovala prostor mezi státní odbornou školou a učitelským ústavem, vedla řada 40 prodejních stánků, V této části vystavovala například známa elektrotechnická firma Josefa Sousedíka ze Vsetína. Další polokryté stánky se pak nacházely naproti budově učitelského ústavu, který byl druhým stěžejní místem výstavy.⁷⁸

V přízemí ústavu se nacházela rozsáhlá a jedinečná výstava Masaryk a Valašsko, na jejímž uspořádání měl obrovský podíl Dr. Jaroslav Dorazil. Byly zde vystaveny pamětihodnosti spojené s respektovaným a mnohými milovaným prezidentem. K vidění

⁷⁶ VAVERKA, Oto, ed. Katalog Výstavy práce a kultury 550 let města Valašského Meziříčí a zvláštní expozice Díla Masarykova. Valašské Meziříčí: Propagační odbor Výstavy práce a kultury ve Valašském Meziříčí, 1935. 102 s, str. 23

⁷⁷ Věstník Letos o prázdninách na Valašsko str. 2

⁷⁸ Tamtéž

byly dopisy, pohlednice a různé předměty, které zapůjčili lidé a které připomínaly působení a vztah poslance Masaryka k jeho volebnímu okresu.⁷⁹ V nejspodnějším patře budovy byla umístěna též Výstava Masarykova díla zapůjčená z Českých Budějovic, která se na Moravě objevila poprvé a dotvářela celou masarykovskou expozici. Společně s výstavou věnovanou Masarykovi byl do přízemí umístěn i památník odboje. V prvním patře se nacházela rozsáhlá expozice jednotlivých obchodníků, živnostníků a průmyslových firem, kde mohli vystavovatelé ukázat svou kvalitní práci a jedinečnost.⁸⁰

V tomto patře měla původně vystavovat své čokoládové produkty akciová společnost na výrobu cukrovinek a čokolády Zora Olomouc. Její nepovedená účast na výstavě je důkazem toho, že při konání tak rozsáhlé akce může dojít k různým nedorozuměním. Zora měla dojednaný prostor v jedné ze tříd prvního patra, což bylo také propagováno v rámci reklamy ve výstavním katalogu. Bohužel, když Zora vyslala svého zaměstnance do Valašského Meziříčí na montáž vitrín, ten na místě zjistil, že firmě byl přidělen nevyhovující prostor v chodbě druhého patra budovy, navíc v blízkosti toalety. To firma pokládala vzhledem ke svému sortimentu – cukrovinkám – za zcela nevyhovující a obrátila se na organizátory s písemnou stížností.⁸¹

Z regionálních živnostníků a firem vystavovali například Arnošt Dadák, valašskomeziříčský dovozce kávy a koření, velkoobchodník František Fortelka z Valašského Meziříčí, cukrář František Holub z Valašského Meziříčí, Ludvík Janyška a jeho továrna na klobouky z Valašského Meziříčí, společenstvo krejčích a krejčových z Valašského Meziříčí, Wolf Abr. - Továrna likérů Hranice, Filip Monti a spol. z Valašského Meziříčí, František Kerle s kamenným průmyslem ze Zašové, keramické závody Valašské Meziříčí, Otto Deutsch - prodejna prostějovské konfekce Valašské Meziříčí a další.⁸²

⁷⁹ SOKA Vsetín, Výstavní výbor, nezpracováno, kniha zápisů musejné-národopisného odboru, zápis z 21. února 1935

⁸⁰ VAVERKA, Oto, ed. Katalog Výstavy práce a kultury 550 let města Valašského Meziříčí a zvláštní expozice Díla Masarykova. Valašské Meziříčí: Propagační odbor Výstavy práce a kultury ve Valašském Meziříčí, 1935. 102 s, str. 97

⁸¹ SOKA Vsetín, Výstavní výbor, nezpracováno, běžná korespondence, dopis od akciové továrny Zora na cukrovinky a čokoládu z Olomouce ze dne 24. 6. 1935

⁸² VAVERKA, Oto, ed. Katalog Výstavy práce a kultury 550 let města Valašského Meziříčí a zvláštní

Přestože výstava byla rámcově zaměřená na zdejší region, sjeli se zde i vystavovatelé z různých koutů Československa. Prezentovala se řada známých českých firem, například Antoní Petrof z Hradce Králové, výrobce dodnes věhlasných českých klavírů, nebo Solo, akciová společnost sirkárny ze Sušice. Z menších podnikatelů, kteří nepocházeli z Valašska, vystavoval např. Brandy-Stock cognac Plauer z Plzně, Jindřich Franck a synové s akciovou společností z Pardubic na výrobu cikorky, chemická laboratoř Fr. Kopeckého Kotachema z Prahy 2, továrna poživatin Mars z Ústí nad Labem, Orlovské cihelny, Pilháček J. výroba mýdla z Hradce Králové.⁸³

V nejvyšším patře učitelského ústavu byla k vidění část průmyslové expozice, kterou se nepodařilo umístit v prvním patře. Hlavní část výstavy zde ale tvořily výstavní prostory věnované Československým státním drahám a Radiojournalu. ČSD chtěly expozicí oslavit 50 let existence dráhy ve Valašském Meziříčí. Výstava byla obohacena o fotografie, a dokonce i o model železnice a prvního vlaku, který po trati Hranice-Valašské Meziříčí jezdil. Model na malých kolejničích byl stále v pohybu. ČSD také vystavovaly původní plány této tratě a v době konání výstavy vozila pasažéry původní lokomotiva i s vagóny jako atrakce připomínající 50. výročí zahájení provozu trati.⁸⁴

Za učitelským ústavem byla na prostorném letním cvičišti vytvořena tribuna s více než tisíci místy. Byla vhodná pro pořádání sjezdů a manifestací, které se v rámci výstavy ve Valašském Meziříčí uskutečnily. Za špatného počasí byla dalším místem vhodným k setkávání prostorná zimní tělocvična, která se v průběhu výstavy změnila na restaurační podnik. Zde se mohli, díky dostatku místa, pohodlně setkávat všichni účastníci jednotlivých sjezdů.⁸⁵

Před učitelským ústavem bylo vytvořeno výstavní náměstí, upravené a vyzdobené místními zahradníky tak, aby působilo pěkným letním a barevným dojmem. Na tomto náměstí byl také vystavěn taneční pavilon, ve kterém denně hrála hudba 40. pěšího

exposice Díla Masarykova. Valašské Meziříčí: Propagační odbor Výstavy práce a kultury ve Valašském Meziříčí, 1935. 102 s, str. 99-102

⁸³Tamtéž, str. 99-102

⁸⁴ SOKA Vsetín, Výstavní výbor, nezpracováno, běžná korespondence, propagační odbor výstavy, podklady pro tisk, 14. května 1935

⁸⁵ Věstník Letos o prázdninách na Valašsko, str. 2

pluku k tanci a poslechu. Pavilon byl postaven podle návrhu architekta Andrlíka.

Od průčelí budovy byla v levém rohu vybudována reprezentační restaurace s parketem pro 300 osob na návrh téhož architekta. Za restaurací se nacházel velký samostatný pavilon Milotického hospodáře.⁸⁶

K poslední výstavní budově vedla cesta rozsáhlým parkem se zahradní restaurací. Ve večerních hodinách byla budova Zemského ústavu pro výchovu hluchoněmých krásně nasvětlená, stejně tak i učitelský ústav. V zahradě před budovou byl vystaven skleněný včelí úl, ve kterém mohli návštěvníci pozorovat práci včelstva a jež byl součástí venkovní části včelařské výstavy.⁸⁷

Obrázek 18: Výstava včelařů

V přízemí budovy byly tedy umístěny expozice, které zajišťoval převážně odbor zemědělský. V expozicích bylo zahrnuto zemědělství, rybářství, lesnictví, myslivost nebo expozice stavebních správ pro tok bystřin. Vystavovalo jak ministerstvo zemědělství, tak i Československá akademie zemědělská. Na výstavě se podílely

⁸⁶ Věstník Letos o prázdninách na Valašsko, str. 3

⁸⁷ Tamtéž

i jednoty a spolky jednotlivých měst.^{88 89}

V prvním patře byla umístěna veliká expozice mapující valašské školství od mateřských škol, obecných škol, po reálky a školy odborné. Jedinečné expozice pomáhal uspořádat tvorbou výtvarných diagramů architekt B. Kavan. V této části se nějakým způsobem prezentovala každá škola. Některé školy vystavily práce svých žáků nebo popsaly své fungování. Všechny školy v okrese zaslaly fotografie, ze kterých byla vytvořena tabla. Tato část expozice byla jedinečná, protože školy se do té doby na Valašsku na žádných výstavách neprezentovaly.^{90 91 92}

Návštěvníci si také mohli prohlédnout expozice zaměřené na lidovychovu, sociální péči nebo Československý červený kříž.⁹³ V druhém patře měly své výstavní prostory především spolky jako například Tělovýchovná jednota Sokol, Orel a Klub československých turistů.⁹⁴ Za budovu byl umístěn zábavní park, který nabízel řadu atrakcí pro pobavení a odpočinek po absolvování prohlídky výstavního areálu.⁹⁵

3.2.2 Výstavní řád

Výstava byla otevřená každý den od 8.00 do 18.00 hodin kromě zábavních a restauračních budov. Ty měly otevírací dobu do 24.00 hodin. Vystavovatelé měli možnost pronajmout si výstavní prostory, ale správně vyplněná přihláška musela výboru přijít do 30. 4. 1935. Pokud přišla později, organizátoři si vyhradili možnost neposkytnutí výstavních prostor, pokud už budou místa obsazena. Žadatel o výstavní místo měl společně s přihláškou poslat také polovinu částky určené k úhradě za výstavní

⁸⁸VAVERKA, Oto, ed. Katalog Výstavy práce a kultury 550 let města Valašského Meziříčí a zvláštní expozice Díla Masarykova. Valašské Meziříčí: Propagační odbor Výstavy práce a kultury ve Valašském Meziříčí, 1935. 102 s, str. 98

⁸⁹SOKA Vsetín, Výstavní výbor, nezpracováno, běžná korespondence propagačního odboru, přípravy úrp tisk, 15. dubna 1935

⁹⁰SOKA Vsetín, Výstavní výbor, nezpracováno, kniha zápisů ze schůzí odboru kultury, soc. péče a zdravotnictví, 1. března 1935

⁹¹Věstník Letos o prázdninách na Valašsko, str. 3

⁹²VAVERKA, Oto, ed. Katalog Výstavy práce a kultury 550 let města Valašského Meziříčí a zvláštní expozice Díla Masarykova. Valašské Meziříčí: Propagační odbor Výstavy práce a kultury ve Valašském Meziříčí, 1935. 102 s, str. 58-60

⁹³Tamtéž, str. 98

⁹⁴Tamtéž, str. 98-99

⁹⁵SOKA Vsetín, Výstavní výbor, nezpracováno, kniha zápisů ze schůzí zábavního odboru, 25. února 1935

prostor. Zbylou část platby musel dodat do 14 dní od určení výstavního místa, přičemž pronájem prostoru v hlavních pavilonech musel být nejméně 100 Kč. Vystavované předměty bylo třeba dodat nejpozději 3 dny před zahájením. Vystavovatel si také mohl zakoupit místo pro svou reklamu ve výstavním katalogu. Cena byla zvolena od 85 do 250 Kč podle velikosti reklamy. Prodej na výstavišti byl možný, ale pokud chtěl vystavovatel i prodávat, mohl tak činit jen se svolením ústředního výstavního výboru na místě k tomu určeném, přičemž prodané předměty, pokud byly součástí výstavy, nesměly být do konce výstavy z expozic odstraněny. Společně s výstavním řádem obdrželi potenciální vystavovatelé i vloženou přihlášku.⁹⁶

⁹⁶ SOKA Vsetín, Výstavní výbor, nezpracováno, Řád pro vystavovatele

VÝSTAVA PRÁCE A KULTURY VALAŠ. MEZIRŮČÍ 23. VI.-28. VII. 1935

550 LET MĚSTA

Přihláška vystavovatele.

Jméno (firma) a sídlo vystavovatele (razítko):

Přihláška je pro vystavovatele neodvolatelná. Vypíšte přihlášku ve všech bodech.	Druh vystavovaných předmětů a podrobný jich popis:	
	
	Hodláte postavit vlastní pavilon a v jakých rozměrech? (Přiložte pláněk pavilonu.)	
Důležité!	Objednávka místa: a) m ² v hlavních výstavních pavilonech	Vypíší výstavní kancelář
	b) m ² v hlavních výstavních pavilonech na stěnách	
	c) m ² plochy v budovách polokrytých	
	d) m ² plochy ve volné prostře (nejméně 5 m ²)	
	e) m ² na výstavbu vlastního pavilonu	
Nejmenší prodejná plocha v hlavních pavilonech Kč 100.—.		
Poplatky ve smyslu řádu pro vystavovatele dle zvlášť. seznamu		celkem
Zapláceno dne 1935 Kč	
" " 1935 Kč		
Vypíší výst. kancelář	Došlo dne Potvrzeno Číslo přihlášky	Poznámka:

Přihláška tato buďte zaslána ve **2 exemplářích** nejpozději do 30. dubna 1935 výstavnímu výboru ve Valašském Meziříčí.

Obrázek 19: Přední strana přihlášky vystavovatele

<p>Dodáte vlastní skříňě neb stoly, či mají se Vám opatřit na Vaše útraty? (Přiložte nákresy a rozměry)</p>	
<p>Budou se vystavené stroje ukazovati v chodu a jaké hnací síly upotřebíte?</p>	
<p>Na jakou částku mají býti předměty pojištěny proti ohni? Přejete si pojištění proti jiným škodám? Na kolik Kč? (Pojištění provede pak hromadě výstavní výbor na Vaše útraty)</p>	
<p>Přejete si inserát ve výstavním katalogu? V jaké velikosti? Přiložte text insertu. Cena insertu uvedena ve výst. řádu.</p>	
<p>Žádáte zastoupení obchod. prostřednictvím výstavní kanceláře?</p>	
<p>Žádáte dozor neb máte zvláštní přání?</p>	
<p>Výstavnímu výboru Výstavy práce a kultury ve Valašském Meziříčí.</p> <p>Prohlašuji _____, že vystavovati bud _____ předměty na přední straně uvedené, potvrzuj _____, že js _____ řád pro vystavovatele obdržel _____ a četl _____ a jemu se v plném rozsahu podrobuj _____, též i všem případným změnám a doplňkům, pokud _____ tyto oznámeny budou.</p> <p>Současně se zavazuji výstavním řádem určené výstavní poplatky předem zaplatiti.</p> <p>V _____ dne _____ 1935.</p> <p style="text-align: right;">Podpis a razítko firmy.</p>	

Obrázek 20: Zadní strana přihlášky vystavovatele

3.3 Propagace

Už od počátku roku 1935 oslovoval propagační výbor výstavy jednotlivé redakce, aby uveřejňovaly články a informovaly o vzniku, vývoji a přípravách výstavy. Obyvatelé Valašska tak mohli celou dobu sledovat průběh příprav od úplných počátků až do doby, kdy bylo jasné, že se bude jednat o opravdu velkou a pro město významnou událost.⁹⁷ Pravidelně každý týden vycházel v Lubině krátký článek, který informoval o nejnovějších událostech v rámci probíhajících příprav, o schůzích jednotlivých výstavních odborů a zprostředkoval tak čtenářům výstavní dění.⁹⁸ Pravidelně vycházely články o výstavě také v Novinách zpod Radhoště.⁹⁹

Před zahájením akce se uskutečnilo několik přednášek, které vysílal Radiojournal. Jednu z nich vedl architekt Bohumír Kupka a byla vysílána v pátek 21. 6. 1935 od 19.40 do 19.55 hodin. Významný meziříčský architekt a jeden z hlavních organizátorů měl za úkol popsat, na co všechno se mohou návštěvníci na výstavě těšit a co mohou očekávat.

Přípravný výbor věnoval propagaci značné úsilí a snažil se dostat výstavu do širšího povědomí veřejnosti. Vznikl celý cyklus přednášek, které se vysílaly opakovaně, aby na výstavu upozornily co nejvíce lidí. Mezi přednášející patřili také Jaro Kučera, profesor Josef Polák či Miloš Kašlík. Kromě přednášky plánoval také Radiojournal přímý přenos ze zahájení výstavy 23. 6. 1935. Odpoledne téhož dne pak chtěli vysílat reportáž o výstavě Masarykova díla.¹⁰⁰

Kromě tisku a rozhlasu probíhala propagace skrze inzerci v novinách, vydávání Věstníku, skrze plakáty, pohlednice a propagační letáky.

⁹⁷ SOKA Vsetín, Výstavní výbor, nezpracováno, korespondence propagačního odboru

⁹⁸ noviny Lubina, ročník 23., rok 1935, čísla 2-31

⁹⁹ Noviny zpod Radhoště, ročník 38., rok 1935, čísla 4-35

¹⁰⁰ SOKA Vsetín, Výstavní výbor, nezpracováno, korespondence Radiojournalu a propagačního výboru ze dnů - 6. 2. 1935, 16. 2. 1935, 18. 2. 1935, 8. 5. 1935, 23. 5. 1935, 28. 5. 1935, 31. 5. 1935, 4. 6. 1935, 13., 14., 15. a 22. 6. 1935

Občanstvu města Valašského Meziříčí!
Našemu Valašsku! Všem dobré vůle!

Prosíme Vás o pomoc! Přispějte, upište, darujte na naši výstavu! Pořádáme v červnu a červenci 1935

WYŮSTAVU

PRÁCE A KULTURY

550 let města

VALAŠSKÉ MEZIŘÍČÍ

Význam výstavy značně přesahuje ráz obvyklých místních výstav. Je to výstava celého Valašska. A proto Vás prosíme,

uvědomte si,

- 1. že výstava je a musí býti čestnou věcí města i kraje,*
- 2. že výstava je a musí býti zrcadlem práce minulé,*
- 3. že výstava je a musí býti obrazem práce přítomné,*
- 4. že výstava je a musí býti opravdovým povznesením našeho obchodu - našich živností - našeho průmyslu - naší turistiky - naší kultury - našeho svérázu -*

povznesením města i kraje.

I na silném Valašsku závisí síla Československa. Chceme-li silné Československo, chtějme i silné Valašsko!

Občané, krajané, druhové! Pomozte vybudovat krásnou výstavu! Pomozte peněžítým příspěvkem! Pomozte a neodkládejte! Přispějte na výstavu města i Valašska!

Dary peněžní přijímá Spořitelna města Valaš. Meziříčí na účet výstavy. Každý i sebe-menší dar bude veřejně kvitován v místním tisku a jména dárců uložena navěždy do musejního archivu.

Zdar výstavě! Zdar našemu městu! Zdar silnému Valašsku!

Výstavní výbor.

VALAŠSKÁ TISKÁRNA-VALAŠSKÉ MEZIŘÍČÍ

Obrázek 21: Propagační lístek uveřejněný i v novinách žádající o finanční podporu

3.4 Program

3.4.1 Zahájení výstavy

Obrázek 22: Projev Dr. Jaroslava Dorazila

V předvečer otevření výstavy byla provedena slavnostní premiéra opery Bedřicha Smetany *Prodaná nevěsta* v sále sokolovny.¹⁰¹

Oficiální zahájení se konalo 23. 6. 1935 v 9.00 hod. Na úvod zazněla skladba Josefa Suka *V nový život*, žáci místních středních škol pak zazpívali slavnostní sokolský pochod za doprovodu hudby 40. pěšího pluku. Výstavu zahájil starosta města Ladislav Štorkán, následovaly projevy předsedy výstavního výboru, školního inspektora Bohumila Pipka a předsedy výstavního odboru Díla Masarykova JUDr. Jaroslava Dorazila.

Po slavnostních projevech zazpíval mužský pěvecký sbor *Měšťanská beseda* pod taktovkou J. N. Poláška *Píseň díků*, která byla zkomponována speciálně pro tuto příležitost na básnický text Metoděje Jahna. S dalšími projevy vystoupili zástupci vlády, osobnosti, které převzaly nad výstavou záštitu, a představitelé firem, které se podílely na jejím vzniku.

¹⁰¹ SOkA Vsetín, Výstavní výbor, nezpracováno, kniha zápisů ze schůzí zábavního odboru, zápis z 22. ledna 1935

Obrázek 23: Slavnostní zahájení

Obrázek 24: Plakát informující o Valaško-slovenských národních slavnostech

Na závěr zazněla hymna v podání 40. pěšího pluku a výstava mohla začít.¹⁰²

¹⁰² VAVERKA, Oto, ed. Katalog Výstavy práce a kultury 550 let města Valašského Meziříčí a zvláštní expozice Díla Masarykova. Valašské Meziříčí: Propagační odbor Výstavy práce a kultury ve Valašském

Obrázek 25: Ministerský předseda Jan Malypetr

O půl třetí začaly na výstavišti Valaško-slovenské národopisné slavnosti.

Z Krásna až na výstaviště prošel krojovaný průvod Valachů a Slováků z hostující Štefánikovy společnosti. Tanečníci předvedli za doprovodu Michoňkovy hudby z Valašského Meziříčí a kapel z Nového Hrozenkova a ze slovenské Velké Kubry ukázky valašských a slovenských tradic a zvyků, například Vynášání Mařeny, Šmigrust, Kácení máje, Svadbu a Dožatou. Jako občerstvení se podávala valašská slivovice, frgály a guláš.¹⁰³

Meziříčí, 1935. 102 s, str. 93

¹⁰³ SOKA Vsetín, Výstavní výbor, nezpracováno, plakát k Valaško-slovenským národopisným slavnostem

První den navštívil výstavu ministerský předseda Jan Malypetr. Přijel za doprovodu manželky o tři hodiny dříve, než bylo plánováno. Za výstavní výbor premiéra uvítali

Obrázek 26: Premiér Malypetr při prohlídce výstavy

starosta Ladislav Štorkán, generál Vojtěch Klecanda a předseda finančního odboru Dr. Josef Polách. Organizátoři provedli premiéra celým areálem. Při prohlídce výtvarné sekce si Jan Malypetr zakoupil dva obrazy, akvarel A. Tondla s č. 33 a pastel Jara Kučery č. 41.

Dalším čestným hostem, který navštívil výstavu v den jejího zahájení, byl zemský prezident Jan Černý.

Obrázek 27: Jan Malypetr při uvítání krojovaným valašským párem

Obrázek 28: Přivítání zemského presidenta Jana Černého

Po prohlídce se konal společný oběd v jedné z výstavních restaurací¹⁰⁴, na němž premiér Malypetr pronesl pár slov publikovaných také v místním tisku:

„Vážení pánové,

děkuji vám srdečně za milé přijetí, kterého se mi u vás dostalo. K vaší krásné výstavě vám ze srdce blahopřeji. A blahopřeji vám také jménem vlády. Přiznám se, že mně vaše výstava pěkným obsahem skutečně překvapila. Vašemu podnikání, které sleduje ušlechtilé cíle, vašemu kraji i vašemu městu přeji mnoho zdaru! Na zdar!“¹⁰⁵

¹⁰⁴ Lubina, ročník 23., číslo 26, 28. června 1935, str. 5

¹⁰⁵ Tamtéž, str. 1

Obrázek 29: Slavnostní oběd v restauračním zařízení areálu

Od 16.00 hod. se v areálu výstaviště konal také vůbec první sjezd politické strany, a to Československé strany lidové. Lidovci zorganizovali průvod z Krásna, který následoval o chvíli později po průvodu Valaško-slovenských národopisných slavností. Večer ve 20.00 hod. se podruhé hrála opera *Prodaná nevěsta*, tentokrát v Lidovém domě.

První den navštívilo výstavu na 25.000 lidí.¹⁰⁶

3.4.2 Průběh výstavy

Dne 28. 6. se v kině Sokol konal Večer valašských umělců.¹⁰⁷ V sobotu 29. 6. byl na výstavišti uspořádán sjezd republikánské strany, sjezd Volného sdružení lesních práv a sjezd Zemského spolku mistrů kominických. Odbor zemědělský pořádal výstavu hovězího dobytka, koní a skotu, ten den se také uskutečnila výstava zemědělských strojů a loveckých psů. Od 20.00 hod začínal v areálu výstaviště Letní karneval, který trval do půlnoci.

¹⁰⁶ VAVERKA, Oto, ed. Katalog Výstavy práce a kultury 550 let města Valašského Meziříčí a zvláštní exposice Díla Masarykova. Valašské Meziříčí: Propagační odbor Výstavy práce a kultury ve Valašském Meziříčí, 1935. 102 s, str. 93

¹⁰⁷ SOKA Vsetín, Výstavní výbor, nezpracováno, zápisy ze schůzí zábavního odboru, zápis z 12. února 1935

V neděli se konal celodenní koncert vojenské hudby, večer následoval koncert hudby civilní. V tomto dni proběhlo hned několik sjezdů. Setkání si naplánovala strana živnostensko-středostavovská. Sjezd svolala také společenstva pekařů, uzenářů a řezníků, kolářů a karosářů. Večerní program vyvrcholil ohňostrojem.¹⁰⁸

Dne 29. 6. navštívil výstavu ministr obrany, agrárník František Machník, kterého přivítali čelní představitelé města. Zúčastnil se otevření výstavy dobytka, pořádané předsedou zemědělského odboru Vahalou. Nejvíce jej zaujala výstava koní. Poté odjel, ale odpoledne se na výstavu vrátil, aby se zúčastnil podívané na jezdeckou akademii.¹⁰⁹

Dne 7. července se konal sjezd Československých válečných poškozenců a invalidů. Proběhla sportovní manifestace a sociální demokracie pořádala Den strany. Večer ve 21.00 hod. se na výstavišti uskutečnil velký ohňostroj pořádaný za doprovodu vojenské hudby.¹¹⁰ Zábavní odbor připravil jako překvapení rozhlasové vystoupení místních ochotníků.¹¹¹

Obrázek 30: Plakát ze dne 7. července 1935.

¹⁰⁸VAVERKA, Oto, ed. Katalog Výstavy práce a kultury 550 let města Valašského Meziříčí a zvláštní expozice Díla Masarykova. Valašské Meziříčí: Propagační odbor Výstavy práce a kultury ve Valašském Meziříčí, 1935. 102 s, str. 94

¹⁰⁹ Lubina, ročník 23., číslo 27, 5. července 1935, str. 3

¹¹⁰VAVERKA, Oto, ed. Katalog Výstavy práce a kultury 550 let města Valašského Meziříčí a zvláštní expozice Díla Masarykova. Valašské Meziříčí: Propagační odbor Výstavy práce a kultury ve Valašském Meziříčí, 1935. 102 s, str. 94

¹¹¹ SOKA Vsetín, Výstavní výbor, plakát k události ze 7. 7. 1935

V pátek dne 12. 7. přijel na výstavu další čestný host, ministr sociální péče Ing. Jaromír Nečas. Účastnil se večera v Dělnickém domě a další den brzy ráno zahájil prohlídku areálu. Pak navštívil výstavu Valašský rok v Rožnově p. R. a odpoledne se vrátil do Valašského Meziříčí na veřejný tábor sociálních demokratů. Odpoledne po náročném dni odjel do Prahy.¹¹²

V sobotu 13. července se slavilo 15. výročí 40. pěšího pluku pod záštitou generála Sergeje Vojcechovského. Večer proběhla v sokolovně slavnostní akademie, následovala volba královny krásy a květinové korzo. V tento den také pořádali sjezd abiturienti místního gymnázia, a to po 20 a 25 letech.

V neděli 14. července se v sále kina Sokol sešli záložní důstojníci 40. pěšího pluku, kteří si za přítomnosti vojenských hodnostářů, zástupců úřadů a korporací vyslechli řadu projevů. Slavnostním řečníkem byl například Stanislav Zavadilík, přisedící zemského výboru Země Moravsko-slezské. Později se na náměstí konala slavnostní přehlídka 40. pěšího pluku za přítomnosti generála Vojcechovského. Následovalo připínání stuhy na plukovní prapor, slavnostní defilé, promenáda na výstaviště a koncert. Po obědě začala v 15.00 hod. veselice, na které vystoupilo vojsko a tělovýchovné spolky. Slavnost navštívilo velké množství diváků.¹¹³, například 700 mladých mužů a žen z Baťovy školy, kteří přijeli do města 23 autobusy. Dovezli s sebou vlastní muziku a více než polovina z nich přijela v kroji. Po prohlídce výstavy se baťovci přemístili na hřiště, kde se konaly 2 fotbalové turnaje. Toho dne navštívilo výstavu na 15.000 návštěvníků.¹¹⁴

¹¹² Lubina, ročník 23., číslo 28, 12. července 1935, str. 1

¹¹³ VAVERKA, Oto, ed. Katalog Výstavy práce a kultury 550 let města Valašského Meziříčí a zvláštní expozice Díla Masarykova. Valašské Meziříčí: Propagační odbor Výstavy práce a kultury ve Valašském Meziříčí, 1935. 102 s, str. 95-96

¹¹⁴ Lubina, ročník 23., číslo 29, 19. července 1935, str. 2

Obrázek31: Přehlídka 40. pěšího pluku

Obrázek32: Průvod 40. pěšího pluku

O víkendech bývalo díky výstavě ve Valašském Meziříčí opravdu rušno, například v již zmíněnou neděli 14. července se kromě vojenských slavností a sportovních utkání ve městě konal ještě den národních socialistů¹¹⁵ a sjezd zemských včelařských spolků.¹¹⁶

¹¹⁵VAVERKA, Oto, ed. Katalog Výstavy práce a kultury 550 let města Valašského Meziříčí a zvláští

Korespondence mezi sekretariátem organizace národněsocialistické strany ve Valašském Meziříčí a organizačním výborem ukazuje, že z dnešního pohledu poměrně nízké vstupné, mohlo být pro účastníky různých sjezdů a shromáždění stran nebo táborů problémem v době, kdy ještě vůbec nebyly překonány následky velké hospodářské krize. Sekretariát národněsocialistické strany se pokusil vyjednat volný vstup pro nezaměstnané tak, aby mohli vstoupit do areálu výstaviště se stranickým průvodem hlavní branou.¹¹⁷

*„Pořadatelé rozprodají pokud možno nejvíce vstupenek, ale přece jen cca 200 - 250 lidí, účastníků sjezdu, nemohlo by v průvodě na výstaviště, kde bude tábor lidu konán, poněvadž jsou vůbec jako nezaměstnaní bez i těch nejmenších peněžních prostředků.“*¹¹⁸

Organizační výbor se přes naléhavou žádost sekretariátu strany rozhodl umožnit nezaměstnaným bez platné vstupenky vstup pouze zadním vchodem.¹¹⁹

Dalším významným a programem nabitým byl výstavní den 21. 7. Kromě oslav desetiletého trvání církve československé, proběhla informační schůze knihařských mistrů z Valašska a okolí. Na výstavu byl také uspořádán zájezd zaměstnanců pošt z celého Valašska. Konal se též Den československé turistiky a automobilový klub uspořádal jízdu, jejíž trasa končila na výstavišti.¹²⁰ O této události informovaly velké plakáty. Československý automobilový klub Moravy a Slezska naplánoval setkání tak, že dopoledne všichni účastníci, majitelé vozidel, sidekarů a motocyklů přijeli k výstavišti a odpoledne proběhla promenádní jízda městem. Konal se auto-moto turnaj, který kladl vysoké nároky na řidičské umění zúčastněných. V rámci akce proběhla

exposice Díla Masarykova. Valašské Meziříčí: Propagační odbor Výstavy práce a kultury ve Valašském Meziříčí, 1935. 102 s, str. 96

¹¹⁶ VAVERKA, Oto, ed. Katalog Výstavy práce a kultury 550 let města Valašského Meziříčí a zvláštní exposice Díla Masarykova. Valašské Meziříčí: Propagační odbor Výstavy práce a kultury ve Valašském Meziříčí, 1935. 102 s, str. 96

¹¹⁷ Prostor pro konání táborů a sjezdů s tribunami pro velký počet lidí se nacházel v prostoru mezi učitelským ústavem a odbornou školou. Mapa na straně 33 označuje toto místo číslem 7. Dnes je tato plocha zastavěna objekty ZŠ Šafaříkova z pozdější doby.

¹¹⁸ SOKA Vsetín, Výstavní výbor, nezpracováno, běžná korespondence, žádost národních socialistů z 10. 7. 1935

¹¹⁹ Tamtéž

¹²⁰ VAVERKA, Oto, ed. Katalog Výstavy práce a kultury 550 let města Valašského Meziříčí a zvláštní exposice Díla Masarykova. Valašské Meziříčí: Propagační odbor Výstavy práce a kultury ve Valašském Meziříčí, 1935. 102 s, str. 96

ukázka motocyklové akrobacie, kterou předvedl motocyklový závodník Foltýn s teprve osmiletým jezdcem Barošem.¹²¹ Večer od 21.00 hod. byl na výstavišti představen doprovodný program nazvaný Veselý večer, na kterém vystoupila řada účinkujících. K poslechu hrál šestnáctičlenný jazzový orchestr hudby 40. pěšího pluku, návštěvníci si také mohli zatančit. Vrcholem večera bylo vystoupení tehdy známého a populárního komika jménem Beda Lak, který byl stálým hostem pařížské Alhambry, vystupoval v berlínském kabaretu s názvem Cabaret der Komiker a byl považován za jednoho z nejlepších komiků pražského Divadla Varieté.¹²²

Poslední den výstavy byl uspořádán Letecký den bezmotorového létání a hned dopoledne proběhl křest větroně Přerov. K vidění byly ukázky motorového i bezmotorového létání, letecká akrobacie a seskoky padákem. V tento den výstavu navštívili také Baťovi zaměstnanci. Ve večerních hodinách probíhala veselice v sokolovně a v Lidovém domě. Výstava byla zakončena proslovem starosty Štorkána, inspektora Pipka a profesora Práška. Zazněl výstavní pochod, následoval ohňostroj a výstava oficiálně skončila ve 24.00 hod, kdy vojenská hudba z věže zdejšího kostela odtroubila večerku.¹²³

Po skončení výstavy přicházelo do výboru mnoho dopisů a žádostí o její prodloužení, ale protože vystavované předměty byly zapůjčeny na omezenou dobu a nebylo také možné zahájit novou vlnu propagace a reklamy, k prodloužení výstavy nedošlo.¹²⁴

V Lubině 2. 8. 1935 Bohumil Pipek komentuje ukončenou akci slovy:

„Skončili jsme Výstavu práce a kultury a Výstavu díla Masarykova. Návštěvníci, kteří s katalogem v ruce procházeli výstavištěm, byli nahrazeni dělníky...

A čeho jsme chtěli s naší výstavou docílit? Jaký byl její účel a význam? Řekl jsem při zahájení: upozorniti na kraj chudý, a přece tak bohatý. Otevřítí srdce lidí, kteří by nám

¹²¹ SOKA Vsetín, Výstavní výbor, nezpracováno, plakát na auto-moto turnaj, 21. července 1935

¹²² SOKA Vsetín, Výstavní výbor, nezpracováno, plakát upozorňující na veselý večer na výstavišti, 21. července 1935

¹²³ VAVERKA, Oto, ed. Katalog Výstavy práce a kultury 550 let města Valašského Meziříčí a zvláštní exposice Díla Masarykova. Valašské Meziříčí: Propagační odbor Výstavy práce a kultury ve Valašském Meziříčí, 1935. 102 s, str. 97

¹²⁴ noviny Lubina, ročník 23., číslo 30., 26. července. 1935, str. 2

podali ruce a pomohli budovati dílo ve prospěch kraje a obyvatelstva ve smyslu novodobého socialistického hesla: Silným krajem k silnému státu. Výstava práce nebyla jen ukázkou kulturního snažení našeho kraje, nebyla výstavou retrospektivní nebo výstavou regionální. Připojili jsme do ní i útržky moderní tvorby, moderní techniky a kultury, a tak znázornili, že chceme Valašsko zapojiti do dnešního moderního hospodářského a kulturního pokroku...“¹²⁵

¹²⁵ Lubina, ročník 23., číslo 31, 2. srpna 1935, str. 1

4 Závěr

Ve své práci zachycuji nejvýznamnější kulturní událost v životě města Valašského Meziříčí v meziválečném období, a to Výstavu práce a kultury, která zároveň připomínala 550 let historie Valašského Meziříčí a 85. narozeniny prezidenta T. G. Masaryka. Uskutečnila se od 23. 6. do 28. 7. 1935.

Práce sleduje, jak vznikla myšlenka uspořádat výstavu, popisuje proces jejího utváření a představuje osobnosti, které se na vzniku a organizaci celé akce výrazně podílely. Přípravy výstavy se podařilo zmapovat po prostudování zápisů ze schůzí jednotlivých výstavních výborů, které se staly velmi cenným zdrojem informací. V práci je také podrobně popsán a v plánech a dobových fotografiích názorně představen rozsáhlý výstavní areál. Díky tomu, že se v archivním fondu nazvaném Výstavní výbor výstavy 550 let města Valašské Meziříčí dochovaly různé druhy běžné korespondence a katalog výstavy obsahuje seznamy vystavovatelů, bylo možné získat přehled firem a výrobců, kteří nabízeli své zboží a služby a pocházeli nejen z Valašska (například meziříčský dovozce kávy a koření Arnošt Dadák, krásenská továrna na klobouky Ludvíka Janyšky nebo elektrotechnická firma Josefa Sousedíka ze Vsetína), ale také ze vzdálenějších částí republiky (zlínská firma Baťa, výrobce klavírů Petrof z Hradce Králové nebo sirkárna Solo Sušice a další).

Výstava byla velmi pestrá, prezentovala rozvoj průmyslu, kulturní aktivity, výtvarné a užité umění, historii města Valašské Meziříčí, folklór, regionální školství, jednotlivá valašská města i spolkovou činnost. Úroveň výtvarné expozice výrazně přesahovala rámec regionu, neboť k vidění byla díla Josefa Čapka, Jana Zrzavého, Františka Tichého, Josefa Šímy, Václava Špály, Adolfa Hoffmeistera a dalších. Na prezentaci a propagaci se výtvarnými návrhy katalogu, plakátů, pohlednic a diplomů výrazně podíleli zdejší výtvarníci, například Jožka Baruch a Jaro Kučera.

Součástí expozice byla také Výstava Československých státních drah, jejich trať z Valašského Meziříčí do Hranic na Moravě si právě připomínala 50. výročí od uvedení do provozu. Jedinečná byla rovněž expozice Masaryk a Valašsko, kterou uspořádal JUDr. Jaroslav Dorazil. Podařilo se shromáždit korespondenci a různé druhy

dokumentů, které připomínaly Masarykův pobyt a jeho politickou činnost na Valašsku, když byl v letech 1907 a 1911 zvolen poslancem vídeňského parlamentu za východomoravská města. Zájem diváků vzbudila i zapůjčená Výstava Masarykova díla z Českých Budějovic, která byla poprvé prezentována na Moravě a stala se pro řadu návštěvníků velkým lákadlem.

Práce připomíná a na dobových fotografiích představuje významné osobnosti politického života, které výstavu navštívily, například předsedu vlády Jana Malypetra a další ministry. Díky dochovaným propagačním materiálům, katalogu a korespondenci se podařilo rekonstruovat i bohatý kulturní a společenský program, který probíhal po celou dobu trvání výstavy.

Výstava se řadí se mezi tři nejvýznamnější akce tohoto typu uspořádané na Valašsku v první polovině 20. století. První ze zmíněné trojice byl v roce 1925 první ročník Valašského roku pořádaný v Rožnově pod Radhoštěm, v roce 1935 proběhla Výstava práce a kultury ve Valašském Meziříčí a cyklus uzavřela výstava z roku 1949 Valašsko v práci konaná ve Vsetíně.

Výstava přivedla do Valašského Meziříčí víc než 100 000 návštěvníků. V některých pramenech se dokonce píše, že výstavu navštívilo až 200 000 osob, což pravděpodobně není reálné. Určitě však pomohla zdejším živnostníkům, kteří vystavovali své zboží a nabízeli své služby. Poukázala na krásu mnohdy opomíjeného kraje a přitáhla turisty, kteří zde mohli získat mnoho pěkných zážitků, strávit zde dovolenou a poznat Valašsko jako oblast krásné a nedotčené přírody, poznat kout Československa, který je mostem mezi Moravou a Slovenskem, jak ve svých proslovech zmiňovali pořadatelé výstavy. Vytvoření tak rozsáhlé akce stálo značné úsilí, a protože se výstava vydařila, ukázala rozvíjející se tvář Valašska, což bylo také jejím cílem. Přesto, že Valašsko bylo vždy chudým krajem, mělo dost schopné a tvořivé lidi, kteří svou pílí a trpělivou prací dokázali uspořádat akci, která přesahovala rámec města i regionu, byla mimořádná a jedinečná, a to návštěvníci dokázali ocenit. „*Dobré dílo se podařilo!*“¹²⁶ je napsáno ve valašskomeziříčské kronice.

¹²⁶ SOKA Vsetín, Archiv města Valašské Meziříčí, kronika, invč. 199, zápis v kronice města z roku 1935

Seznam obrázků

Obrázek 1: Výstava Masarykova díla	18
Obrázek 2: expozice Masaryk a Valašsko	20
Obrázek 3: Titulní strana katalogu výstavy	21
Obrázek 4: Výstava výtvarného umění	23
Obrázek 5: Moderní umění na výstavě	24
Obrázek 6: Místnost s gobelíny zdejší gobelínové školy	26
Obrázek 7: Užité umění na výstavě	27
Obrázek 8: Školská výstava	30
Obrázek 9: Tablo gymnázia 1933-1934	31
Obrázek 10: Plán areálu výstavy (SOkA Vsetín, Výstavní výbor, nezpracováno)	33
Obrázek 11: Masarykův státní československý koedukační ústav učitelství	35
Obrázek 12: Areál výstavy	35
Obrázek 13: Oslavná báseň z pera Jar. Šťastného	36
Obrázek 14: Vstupní hlavní brána	37
Obrázek 15: Výstava města Vsetín	38
Obrázek 16: Výstava města Valašské Meziříčí	39
Obrázek 17: Areál s polokrytými stánky a Baťovým pavilonem	40
Obrázek 18: Výstava včelařů	43
Obrázek 19: Přední strana přihlášky vystavovatele	46
Obrázek 20: Zadní strana přihlášky vystavovatele	47
Obrázek 21: Propagační lístek uveřejněný i v novinách žádající o finanční podporu ...	49
Obrázek 22: Projev Dr. Jaroslava Dorazila	50
Obrázek 23: Slavnostní zahájení	51
Obrázek 24: Plakát informující o Valaško-Slovenských národních slavnostech	51
Obrázek 25: Ministerský předseda Jan Malypetr	52
Obrázek 26: Přivítání zemského presidenta Jana Černého	54
Obrázek 27: Slavnostní oběd v restauračním zařízení areálu	55
Obrázek 28: Plakát ze dne 7. července 1935	56

Obrázek 29: Přehlídka 40. pěšího pluku	58
Obrázek 30: Průvod 40. pěšího pluku	58

Použité fotografie pocházejí z pozůstalosti po JUDr. Jaroslavu Dorazilovi

(SOkA Vsetín, JUDr. Jaroslav Dorazil, fotoalbum, invč. 37)

5 Seznam literatury a pramenů

5.1 Literatura

1. BLÁHOVÁ, Marie, FROLÍK, Jan, PROFANTOVÁ, Naďa, ČORNEJ, Petr, BOBKOVÁ, Lenka, KLIMEK, Antonín, BOROVIČKA Michael, BĚLINA Pavel: Velké dějiny zemí Koruny české. Litomyšl: Paseka, 2002. ISBN 9788071858355152.
2. KUKLÍK, Jan a KUKLÍK, Jan. Dějepis pro gymnázia a střední školy. 4, Nejnovější dějiny. 1. vyd. Praha: SPN, 2002. 215 s. ISBN 80-7235-175-3
3. NEKUDA, Vladimír, ed. Okres Vsetín: Rožnovsko - Valašskomeziříčsko - Vsetínsko. Vyd. 1. Valašské Meziříčí: Hvězdárna Valašské Meziříčí, 2002. 963 s., [36] s. barev. obr. příl. Vlastivěda moravská. Řada topografická; sv. 68. ISBN 80-7275-024-0.
4. VALOUŠKOVÁ, Kamila, OSTŘANSKÁ, Ivana a KNÁPKOVÁ, Pavla. Moderní škola napříč třemi staletími: 140 let odborné dřevařské a stavební školy ve Valašském Meziříčí. Vsetín: Muzeum regionu Valašsko, 2014. 225 s. ISBN 978-80-87614-27-3.
5. MIKULCOVÁ, Marie a GRACLÍK, Miroslav. Kulturní toulky Valašskem. Vyd. 1. Frýdek-Místek: Alpress, 2001. 391 s., lxiv s. obr. příl. ISBN 80-7218-649-3.
6. BALETKA, Ladislav a PAŠTIKOVÁ, Jana. Historie a současnost podnikání na Vsetínsku, Valašskomeziříčsku a Rožnovsku. 1. vyd. Žehušice: Městské knihy, 2007. 327 s. Historie a současnost podnikání v regionech ČR. ISBN 978-80-86699-48-6.
7. FABIÁN, Josef a kol. Kdo je kdo na východní Moravě. Fi-Ju. [Valašské Meziříčí]: Valašské Athény, 2010. 103 s. ISBN 978-80-904179-4-6.
8. FABIÁN, Josef a kol. Kdo je kdo na východní Moravě. Ju-Na. [Valašské Meziříčí]: Valašské Athény, 2010. 103 s. ISBN 978-80-904179-6-0.
9. VAVERKA, Oto, ed. Katalog Výstavy práce a kultury 550 let města Valašského Meziříčí a zvláštní expozice Díla Masarykova. Valašské Meziříčí: Propagační odbor Výstavy práce a kultury ve Valašském Meziříčí, 1935. 102 s

5.1.1 Periodika

1. Národní politika
2. Noviny zpod Radhoště

3. Lubina
4. Věstník Letos o prázdninách na Valašsko

5.2 Prameny

Moravský zemský archiv v Brně – Státní okresní archiv Vsetín

Archivní fondy

- ❖ Okresní úřad Valašské Meziříčí
- ❖ Archiv města Valašské Meziříčí
- ❖ Výstavní výbor výstavy 550 let města Valašské Meziříčí
- ❖ JUDr. Jaroslav Dorazil